

Životní příběhy otců – klientů z azylových domů pro matky s dětmi

Ing. Jana Babicová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ing. Jana Babicová
Osobní číslo: H190563
Studijní program: B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Životní příběhy otců – klientů azylových domů pro matky s dětmi

Zásady pro vypracování

Zpracování teorie a studium odborné literatury.
Výběz a terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, sociálního vyloučení a sociálních služeb poskytovaných azylovým domům pro matky s dětmi.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou narativních rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu a jejich shrnutí.

Forma zpracování bakalářské práce: **ústřední/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

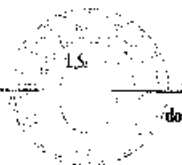
- KREBS, Vojtěch et al., 2007. Sociální politika. 4. vydání. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7369-276-1.
MATOUŠEK, Oldřich, Pavla RODYMÍŘOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, 2005. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál. ISBN 80-7367-802-x.
PRŮCHAZKA, Miroslav, 2012. Sociální pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.
ŘEHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman FVÝTÝCH, 2013. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80210-6362-2.
VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vydí. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Štaňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

Mgr. Libor Mareš, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 25. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;¹
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupné k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;²
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití škrbního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), netež výsledky bakalářské práce využiji ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použil(a) literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně, 20. 5. 2023

.....

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o problematice samoživitelů s dítětem nebo více dětmi, avšak s úzkým zaměřením na muže, tedy otce samoživitele. Cílem práce je pomocí narativních rozhovorů porozumět podstatnému a získat představu o příčinách, životních momentech a zvláštnostech v životních příbězích mužů samoživitelů od dětství, až po výhled do budoucnosti. Teoretická část práce pojednává o rodině, jejích funkcích a možnostech nefunkčních rodin, dále se zaměřuje na metody a nástroje sociální pomoci ze strany státu směrem k rodinám a charakterizuje azylové domy a jejich fungování. Praktická část práce spočívá v realizaci narativních rozhovorů se zvolenými informanty, kteří odpovídají stanovenému cíli této práce.

Klíčová slova: rodina, otec samoživitel, azylový dům pro matky s dětmi, životní příběh.

ABSTRACT

This bachelor's thesis discusses the issue of single parents with one or more children, but with a narrow focus on men, i.e. single fathers. The goal of the work is to use narrative interviews to understand the essentials and to get an idea of the causes, life moments and peculiarities in the life stories of single-parent men from childhood to the outlook for the future. The theoretical part of the thesis discusses the family, its functions and the possibilities of dysfunctional families, it also focuses on the methods and tools of social assistance from the state towards families and characterizes asylum homes and their functioning. The practical part of the work consists in the implementation of narrative interviews with selected informants who correspond to the stated goal of this work.

Keywords: family, single father, asylum for mothers with children, life story.

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce PhDr. Ivě Staňkové, Ph.D. za její ochotu, odborné vedení, vstřícnost a čas, který mi věnovala při pomoci s mou bakalářskou prací. Dále bych poděkovala účastníkům výzkumu za poskytnutí životních příběhů. Poděkování patří i všem mým blízkým, kteří mě podporovali ve studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RODINA	13
1.1 FUNKCE A TYPY RODINY.....	15
1.2 SPECIFICKÉ ŽIVOTNÍ SITUACE.....	17
1.3 RODINA S JEDNÍM RODIČEM	20
2 SOCIÁLNÍ POLITIKA ZACÍLENÁ NA RODINY	22
2.1 SOCIÁLNÍ POMOC A SLUŽBY	22
2.2 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY.....	24
3 AZYLOVÉ DOMY	27
3.1 HISTORIE AZYLOVÝCH DOMŮ	28
3.2 FUNGOVÁNÍ AZYLOVÝCH DOMŮ.....	29
3.3 MUŽ JAKO OTEC SAMOŽIVITEL V ROLI KLIENTA AZYLOVÉHO DOMU	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	36
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	36
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
4.3 METODA A POSTUP SBĚRU DAT.....	37
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	37
4.5 POSTUP VLASTNÍHO VÝZKUMU – ANALÝZA DAT.....	38
5 ANALÝZA DAT	40
5.1 HOLISTICKO – OBSAHOVÝ MODUS.....	40
5.1.1 Příběh první – Jaroslav	40
5.1.2 Příběh druhý – Vítěslav	45
5.1.3 Příběh třetí – Pravoslav	49
5.1.4 Příběh čtvrtý – Stanislav	52
5.2 KATEGORIÁLNĚ – OBSAHOVÝ MODUS	54
5.2.1 Dětství	54
5.2.2 Dospívání	55
5.2.3 Dospělost.....	56
5.2.4 Azylový dům.....	57
5.2.5 Současná situace.....	59
5.3 KATEGORIÁLNĚ – FORMÁLNÍ MODUS	59
6 SHRNUÍ VÝZKUMU	61
6.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	61
6.2 NÁVRHY A DOPORUČENÍ	65

ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
SEZNAM TABULEK.....	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Rodina může být tvořena blíže neurčeným počtem členů, společensky vnímaný standard tvoří pár rodičů (muž a žena), kteří mají obvykle dvě děti. V současné moderní době však může mít rodina i jiné podoby, nemusí se jednat o tento standard, ale o homosexuální páry, rodiny s velkým počtem dětí nebo naopak nesezdaná soužití. Klíčové je vždy to, zda jsou plněny všechny funkce rodiny, které jsou nezbytné k jejímu efektivnímu a účelnému fungování.

Pokud rodina nefunguje takovým způsobem, že jsou naplněny všechny funkce, je pravděpodobný rozpad rodiny. V některých případech je sice nenaplnění některé z funkcí možno překleknout a rodinu zachovat, jindy to však není možné. Pokud dojde k rozpadu, pak nejde pouze o negativní emocionální a citové důsledky pro všechny zúčastněné, ale jedná se také o finanční problémy, se kterými se musí jednotliví bývalí členové rodiny nějakým způsobem vyrovnat. V případě, že je tento rozpad rodiny spojen se ztrátou bydlení nebo nedostatečným finančním příjmem, pak se člověk dostává do nepříznivé životní situace, kdy potřebuje nezbytně pomoc jiných osob. Muž nebo žena, kteří s dítětem musí opustit stávající bydlení a nemají dostatečný příjem na zajištění náhradního ubytování, mají možnost požádat o služby azylový dům, který jim poskytne ubytování a pomoc.

Tato práce je zaměřena na analýzu životních příběhů samoživitelů s dětmi, avšak s netradičním zaměřením na muže. Většinu samoživitelů v azylových domech s dětmi tvoří ženy, ty jsou také standardně vnímány jako ohrožená skupina, která potřebuje pomoc. Avšak muž jako samoživitel, který potřebuje pro sebe a pro své dítě pomoc, je stále neobvyklou a do určité míry tabuizovanou záležitostí. Přesto se však tyto muži mohou ocitnout ve velmi nepříjemné situaci, kterou ještě zhoršují dané genderové stereotypy.

Cílem práce je pomocí narativních rozhovorů porozumět podstatnému a získat představu o příčinách, životních momentech a zvláštностech v životních příbězích mužů samoživitelů od dětství, až po výhled do budoucnosti. Práce je založena na několika odborných metodách. První metodou je analýza, která je využita v teoretické i praktické části této práce. V teoretické části se jedná o obsahovou analýzu relevantní odborné literatury, která se dotýká daného tématu. Informace jsou podrobně analyzovány a vyhodnoceny. Za pomoci metody syntézy jsou data zpět složena do ucelených odstavců a kapitol tak, aby odpovídala cíli této práce. Metoda komparace je založena na srovnání dat mezi sebou, přičemž je možno srovnávat navzájem teoretická data, praktická data, ale i teoretické údaje s praktickými..

Praktická část této práce je zaměřena na praktické šetření mezi informanty. Získané informace od nich jsou zpracovány za pomoci holisticko-obsahového, kategoriálně-obsahového a kategoriálně-formálního modu. Z výsledků plynou návrhy a doporučení, které byly zpracovány na základě získaných teoretických informací i praktických zkušeností.

Práce je uceleným průnikem do složité problematiky, které je věnována nedostatečná pozornost. Muži samoživitelé s dítětem či dětmi se nachází v krizové situaci a pomoc jim poskytuje jen malé množství azylových domů. Ty jsou primárně zaměřeny na ženy a zatím si nezvykly poskytovat dané služby také mužům s dětmi. Je třeba do budoucna o této problematice hovořit, zdůrazňovat její důležitost a podporovat osvětu a prevenci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

„Rodina je jedním z mistrovských děl přírody.“ Gerorge Santayana

Charakterizovat rodinu je velmi náročnou záležitostí, každý k pojmu „rodina“ přistupuje odlišným způsobem. Reklamní působení prezentuje šťastnou a spokojenou rodinu jako matku, otce, dceru, syna a psa. Tato rodina z billboardů je vyobrazována jako ideál. Avšak již na první pohled jsou patrné výrazné stereotypy, které jsou podsouvány a negativně ovlivňují ty, kteří takovou rodinu nemají. Rodinu přece mohou tvořit i jiná skupenství, než muž a žena a děti opačného pohlaví (Novotná, Kyselá, 2019, s. 10). Rodina vzniká okamžikem, kdy se narodí dítě a vzniká tak nová generace. Toto narození dítěte mění celou rodinu a role členů v rodině (Krůtová, 2021, s. 130).

Vyobrazení rodiny, jak ho kritizují Novotná a Kyselá (2019, s. 10) je přežitkem, který byl platný po mnoho desetiletí, mnozí však v takové rodině stále vidí ideál. Je těžké vnímat jako rodinu např. dvě ženy a jejich pět dětí nebo samotného otce s dítětem. Avšak i taková rodina je rodinou, i když poněkud odlišnou. Krůtová (2021, s. 130) považuje vznik rodiny okamžikem narození dítěte, nikoliv např. sňatek. Proč by však za rodinu nemohl být považován manželský bezdětný pár, který z jakéhokoliv důvodu nechce mít děti? Zde se opět celá situace vrací k ideálu, jež negativně hodnotí Novotná a Kyselá (2019, s. 10), kdy rodinu tvoří otec, matka a jejich potomci (ideálně opět odlišného pohlaví). Již z těchto dvou uvedení je patrné, jak je složité jednoznačně vymezit pojem rodina. Také je možno vydedukovat, že na rodinu je možno pohlížet z různých úhlů pohledu a s ohledem na odbornost a specializaci toho člověka, který se snaží tento pojem jednoznačně definovat.

Rodina je výchovným společenstvím, do něhož se promítá lásky a přístupy rodičů, kteří za pomoci nich vytváří domov. Každý domov má nastavené určité hodnoty a principy chování, které jsou mu vlastní, a tak vzniká specifická rodina. V ní mohou být preferovány hodnoty jako úcta, věrnost, něha, odpuštění, ale také úplně odlišné hodnoty (Miras, Bañares, 2014, s. 116–118). Z této definice je sice patrné, že rodina může být tvořena různými členy, že není nutný ideál kritizovaný Novotnou a Kyselou (2019, s. 10), avšak je zde naprosto jasný odkaz na názor Krůtové (2021, s. 130), že v rodině musí být děti a bez dětí se nejedná o rodinu.

Ze společenského hlediska je rodina „nejvýznamnější součástí společenské mikrostruktury, která poskytuje péči a ochranu svým členům, zvláště v obdobích, kdy nejsou ve stavu se o sebe postarat“. Tato definice je doplněna o informaci, že pouta v rodině vznikají na základě biologických, sociálních či právních podnětů, kdy mezi členy vznikají emocionální vazby, které jsou obvykle dlouhodobé (Bužgová, 2015, s. 113, 114). Tato definice naprosto popírá předchozí tvrzení Krůtové (2021, s. 130) a potvrzuje kritiku Novotné a Kyselé (2019, s. 10). Rodina nemusí nutně vyobrazovat ideál, klíčové je chování členů mezi sebou a emocionální vazby, s čímž souhlasí ve své definici i Miras a Bañares (2014, s. 116–118).

„Rodina je skupina osob přímo spjatých pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí, jejíž členové jsou spojeni soužitím, odpovědností a vzájemnou pomocí“ (Kučerová, 2017, s. 134). Tato definice kombinuje charakteristiku Bužgové (2015, s. 113, 114), potvrzuje to, že členové rodiny si navzájem pomáhají a jsou spjati společným soužitím. Avšak opět do této definice vstupuje tvrzení, že svazek těchto osob musí být potvrzen úředním rozhodnutím nebo pokrevním poutem. Nesezdané páry nebo jiné rodiny bez oficiálních úředních potvrzení v souladu s touto definicí netvoří rodinu. Zde je opět možno polemizovat nad tím, zda je takové tvrzení v současné moderní době správné, nebo zda je zastaralé a diskriminující.

Ze sociologického hlediska je rodina skupinou osob, které jsou spjaty pokrevními svazky. Jedná se o klíčově důležitou společenskou skupinu, která je primárním článkem celé sociální společenské struktury státu a tvoří také základní ekonomickou jednotku, na kterou se nabaluje kultura celé společnosti a její vývoj. Uvnitř rodiny vzniká sociální prostředí, které formuje hodnoty a názory členů skupiny a napomáhá jim posléze fungovat v rámci celé komunity a společnosti (Nielsen Sobotková, 2014, s. 96, 97). Takový popis rodiny poukazuje na rozdíl od předchozích definic na to, jak je rodina důležitá, a to nejen pro její členy z emocionálního hlediska, ale i pro celou společnost, ekonomiku a vývoj státu. Opět se však lze pozastavit nad tím, proč je rodina pouze skupinou osob, které jsou spjaty pokrevním svazkem. Zde lze nesouhlasit.

Mnozí rodiče si myslí, že musí děti vychovávat tak, aby byly výjimečné, aby je nic neomezovalo v jejich vývoji a děti se rozvíjely a byly sami sebou. Snaží se jim vytvořit takovou rodinu, která jim toto vše poskytne a aby byla tato rodina skutečně dokonalá, žádají o rady různorodé psychology, kouče, psychiatry, lektory, školitele, autory odborných knih, ale také bloggery, neznámé lidi na internetu či dokonce odborníky na farmaceutika (Tsabaryová, 2018, s. 51, 52). Avšak jak plyne z výše uvedených definicí a polemik nad

charakteristikou rodiny, není možné získat všeobecně platný návod na to, jak vytvořit dokonale funkční a bezchybnou rodinu, protože každý na rodinu pohlíží subjektivně. Přestože pojem „rodina“ na počátku této kapitoly vypadal velmi snadno, nyní je patrné, že se jedná o poměrně náročný institut, o který je třeba adekvátně pečovat s ohledem na individuální potřeby členů rodiny (ať už jde o jakékoliv členy) tak, aby rodina fungovala ve prospěch těch, kteří v ní žijí a bez ohledu na názor jiných osob.

1.1 Funkce a typy rodiny

To, jak rodina funguje v současné době, jaké jsou její funkce a typy, je ovlivněno velkým množstvím faktorů. Tyto vlivy tvoří např. společenské stereotypy chování a jednání dané kultury, náboženství typické pro danou oblast, ale také demografický vývoj, ekonomické zřízení státu a mnohé další. Proto rodina vypadá jinak v zemích západní Evropy, v přísně katolických státech nebo rodinách s muslimským vyznáním (Šubrt, 2014, s. 9). Již od 19. století je rodina považována za malou sociální skupinu, kdy každý člen rodiny plní konkrétní roli a jako celek pak má rodina celou řadu funkcí (Lenderová, 2017, s. 171).

S tím, že funkce rodiny se v průběhu času měnily, jak uvádí Šubrt (2014, s. 9) a Lenderová (2017, s. 171), souhlasí taktéž Čevela (2015, s. 38). Podle jeho názoru je rodina velmi dynamickým organismem, který se mění s ohledem na věk a aktuálně vyznávaný životní styl partnerů, jejich děti (počet a věk dětí) a další individuální charakteristiky. Čevela (2015, s. 38) definuje celkem 6 funkcí rodiny:

- biologicko-reprodukční funkce – je přirozené, že muž a žena, kteří spolu žijí ve svazku, si pořídí dítě (nebo více dětí), tato funkce je nezbytná k zachování lidstva a odkazuje na výše uvedenou definici Krůtové (2021, s. 130), že rodina je vytvořena až okamžikem, kdy si muž a žena pořídí děti. Zde je patrná provázanost funkcí a definice rodiny,
- sociálně-ekonomické funkce – rodina je základní ekonomickou jednotkou, větší množství jednotek tvoří komunitu, ty zase tvoří celou společnost a stát. Bez těchto jednotek by ekonomický systém nefungoval tak, jak nyní funguje,
- ochranná funkce – napomáhá zajistit potřeby všech členů rodiny, tedy i těch, kteří nejsou schopni si své potřeby zajistit sami (malé děti, nemohoucí senioři, nemocní členové rodiny). Taktéž u této funkce je možno nalézt přímou souvislost s definicemi rodiny dle Bužgové (2015, s. 113, 114) a Kučerové (2017, s. 134),

- socializačně-výchovná funkce – děti jsou v rodině připravovány na vstup do vlastního života, kdy se samy stanou plnohodnotnými členy společnosti – viz odkaz na definici rodiny od Nielsen Sobotkové (2014, s. 96, 97),
- rekreace, relaxace a zábava,
- emocionální funkce rodiny – jde o klíčovou a nezastupitelnou funkci rodiny, tu nelze nahradit žádnou institucí. Na důležitost emocí poukazují taktéž Miras, Bañares (2014, s. 116–118) a Bužgová (2015, s. 113, 114) ve svých definicích rodiny.

Zde je patrná přímá provázanost funkcí rodiny a jejích definic. Je nezbytné, aby byly naplňovány všechny funkce, absence jednotlivých funkcí může vést ke krizovým situacím a tíživým okamžikům, které vedou k ukončení rodiny.

Někteří autoři však nedefinují šest funkcí rodiny, jako je uvedeno výše. Např. Klíma (2016, s. 27) definuje pouze čtyři funkce rodiny: biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a socializačně-výchovnou. Vynechává funkci ochranou a funkci relaxace a zábavy. Bartoníčková (2017, s. 61) taktéž uvádí pouze čtyři funkce rodiny, a to stejné funkce, jako uvádí Klíma (2016, s. 27) a funkci ochranou a relaxační taktéž vynechává. Tyto funkce jsou však velmi důležité pro odpočinek, důvěru v rodině, vzájemnou pomoc. Jsou proto klíčové a neopomenutelné a měly by být součástí každodenního fungování rodiny. Jejich vynechání je nevhodné. Např. Nielsen Sobotková (2014, s. 97) zdůrazňuje výchovnou funkci, kterou se zaobírá detailně a hloubkově. *Výchovu v rodině považuje za klíčový „proces, v němž společnost (jednotlivci, skupiny a instituce) v souladu se svými reprodukčními potřebami, zájmy a cíli působí na jednotlivce a utváří tak individuální předpoklady k zastávání společenských pozic a rolí u další generace a její předpoklady k využití a rozvinutí hodnot dané kultury“.*

Výše uvedené funkce by měly být splněny vždy, ať už se jedná o jakýkoliv typ rodiny. V některých typech rodiny je jejich naplnění snazší a přirozenější, zatímco jindy je snaha o naplnění funkcí náročná např. z důvodu chybějících základů výchovy (děti z dětských domovů). Jedná se o čtyři typy rodiny:

- nukleární – rodiče a děti žijí společně, vedou běžný život bez ohledu na to, zda se jedná o vlastní nebo adoptované děti,
- širší – společně nežijí pouze rodiče a děti, ale také další příbuzní, např. prarodiče, sourozenci rodičů apod.,

- orientační – jde o výchozí rodinu, do které se člověk narodil a která v dětství a dospívání utvořila jeho základní hodnotový žebříček a z něj člověk sám čerpá východiska při výchově vlastních dětí,
- reprodukční – rodina, kterou si člověk sám v dospělosti zakládá, vychází z rodiny orientační, kdy člověk opakuje vzorce a naučené stereotypy ze své rodiny (Čevela, 2015, s. 38).

Na typy rodin je možno taktéž pohlížet z jiného úhlu pohledu. Bartoníčková (2017, s. 61) definuje tři typy rodiny podle toho, jaké jsou rozhodovací pravomoci v rodině. Každá rodina má své interní fungování nastavené určitým způsobem. Pokud rozhoduje muž (otec) a má hlavní slovo při veškerém dění v rodině, pak jde o rodinu patriarchální. V případě, že naopak rozhoduje žena (matka), pak jde o rodinu matriarchální. Je-li v rodině rovnoprávné postavení muže a ženy, pak jde o rovnostářskou rodinu (Bartoníčková, 2017, s. 61). Čím více jsou za pomoci určitého typu rodiny naplňovány výše uvedené funkce, tím je rodina zdravější a je schopna řešit možné problémy a nesnáze. Právě ty určité specifické životní situace mohou vést k následovnému selhání a rozpadu (Kunhartová, 2017, s. 18).

1.2 Specifické životní situace

Specifické životní situace v rodině vznikají tehdy, potýká-li se rodina s nějakým problémem, který se vyskytl. Může se jednat o různé typy potíží, které snižují funkčnost rodiny. Velké množství těchto problémů se odráží z aktuálních trendů, které se v současné situaci mohou vyskytovat.

Trendy současné rodiny jsou následující:

- snížení počtu sňatků na úkor nárůstu nesezdaného soužití, kdy společně partneři žijí, hospodaří, mají děti, avšak nejsou manželé,
- roste počet rozvodů,
- klesá plodnost, tudíž také porodnost (Čevela, 2015, s. 38).

Bartoníčková (2017, s. 61) k výše uvedeným problémům současné rodiny přidává také to, že přibývá neúplných rodin a populace stárne, protože si lidé pořizují děti v pozdním věku. Také se mění společenské postavení ženy, která si buduje vlastní kariéru a nechce celý svůj život obětovat rodině, péči o děti a o domácnost. V minulosti byla stabilita rodiny vyšší z toho důvodu, že byly pevně rozděleny role a každý plnil určité funkce, ve spojení byly posléze naplněny veškeré funkce rodiny, přestože individuální a subjektivní potřeby jedinců

v rodině často naplněny nebyly. Dále jsou kladena na jednotlivé členy rodiny přehnaná očekávání. Každý ze členů má své určité množství povinností (práce, domácnost, zájmové aktivity, osobní zájmy a cíle) a ne každý je schopen zvládat vše dokonale a bezchybně. Současná moderní doba je typická také tím, že existuje pouze minimální sociální kontrola. Sociální a morální hodnoty se posunuly, jsou na jiné úrovni, než tomu bylo v minulosti. Rozvody jsou legální, nevěra je běžnou záležitostí apod. (Bartoníčková, 2017, s. 61). Tyto současné negativní trendy, které ovlivňují funkčnost rodiny potvrzují taktéž Vališová a Kovaříková (2021, s. 257).

Všechny výše uvedené trendy a podněty jsou důsledkem toho, že se mohou v rodině vyskytovat tzv. specifické životní situace. V případě, že se vyskytnou specifické a krizové životní situace, jsou patrné náznaky toho, že přestávají být plněny její funkce. Tyto náznaky jsou obvykle dlouhodobou záležitostí a je třeba je sledovat, protože přímo odráží specifickou a krizovou situace:

- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) je závislý na nějakém typu návykových látek (alkohol, drogy) a této závislosti podřizuje svůj život, zanedbává svou roli v rodině, neplní tak nezbytné funkce rodiny. To ovlivňuje také chod celé rodiny a život zbylých členů,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) žije promiskuitním životem, v rodině se tedy vyskytuje nevěra, která výrazně naborává vztah a důvěru mezi partnery, dochází ke konfliktům a neshodám, které působí také na děti,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) mají tendenci k agresivnímu chování, využívají fyzické či psychické násilí proti jiným členům rodiny (ať už ke svému partnerovi nebo k dětem), jsou využívány nepřiměřené tresty, v rodině se vyskytuje strach a obavy,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) nejsou schopni plnit ekonomickou funkci, která napomáhá zabezpečit základní životní potřeby rodiny. Děti pak nejsou adekvátně zabezpečeny, dochází k ohrožení jejich bezpečí, zdraví,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) odmítají zapojit do rodinného života dostatek emocí, stimulů, odmítají navazovat hluboké vztahy a vazby mezi členy rodiny. To vede k postupnému odcizení, u dětí to může znamenat zásadní špatný emocionální vývoj, který má celoživotní negativní důsledky,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) jsou členy církve, sekty, extrémistického politického uskupení apod., což má neblahý vliv na život rodiny,

- péče o ostatní členy je silně přehnaná, není dán prostor k soukromí a vlastním myšlenkám, některý rodič (častěji muž) je chorobně žárlivý,
- v rodině se vyskytuje sexuální zneužívání,
- jeden z dospělých členů rodiny – rodičů (popř. také oba) jsou workoholici a rodina pro ně neznamena žádnou hodnotu a prioritu, nevěnují jí žádný čas a úsilí, v rodině pak nevznikají žádné vazby,
- v rodině se vyskytuje nemoc, zdravotní postižení, dlouhodobé zdravotní problémy, které mohou vést k různým důsledkům – finanční problémy, nevěnování se zdravým členům rodiny a věnování veškeré pozornosti jen nemocnému členovi rodiny, odcizení se z důvodu delšího pobytu v nemocnici či jiném zařízení,
- v rodině chybí jakákoliv intimita,
- jednotliví členové rodiny nerespektují potřeby a názory ostatních členů (Kunhartová, 2017, s. 20).

Rodinných dysfunkcí je celá řada a mohou vyplývat z výše uvedených specifických a krizových životních situací rodiny. Může se jednat např. o následující typy dysfunkcí:

- nezralá rodina – rodiče mají velmi nízký věk, dítě si pořídili dříve, než byli sami zralí na to, aby byli rodiči. Jsou nezralí v oblasti výchovy dítěte, citovosti, zkušeností, životních hodnot, v důsledku toho se vyskytují často ekonomické potíže, jež jsou přímo spojeny se sociálními problémy, které vedou k rozpadu rodiny,
- přetížená rodina – přetížení může pocházet z různých zdrojů a problémů (ztráta zaměstnání = finanční potíže; nemoc = bezmoc, starosti, finanční potíže; narození dítěte = změna rolí, výchovné potíže),
- ambiciózní rodina – rodiče se snaží o kariérní růst, materiální zabezpečení, bohatství, o vysokou úroveň seberealizace, aniž by dbali na emoční vztahy v rodině, kde chybí láska, soucit, sounáležitost, jistota, důvěra,
- perfekcionistická rodina – nátlak na ostatní členy rodiny, každý musí podávat vždy velmi vysoké výkony, nesmí chybovat, musí dosahovat skvělých výsledků, nebere se ohled na úzkost, vyčerpanost, schopnosti jedinců,
- autoritářská rodina – autorita v rodině (může jí být otec, matka nebo oba současně) vyžadují od ostatních členů slepou a nekonečnou poslušnost, podřízenost, v rodině panuje nepříjemná atmosféra strachu,

- protekcionistická rodina – opak autoritářské a perfekcionistické rodiny, jde o rozmazlující styl rodiny, kdy se snaží členové si navzájem vyhovět za každou cenu, jde o přehnaně ochraňující výchovu dětí,
- liberální a improvizující rodina – není zde pevný řád nebo program, výchova a přístup k dětem nemají žádné cíle a styl, výsledkem toho je latentnost, lenost, odmítání snahy dosáhnout nějakých cílů,
- odkládající rodina – děti jsou odkládány k prarodičům, přátelům, tetám, do institucionálních zařízení velmi často a na velmi dlouhou dobu, chybí pak navázání vztahů v rodině, emocionální vazby jsou velmi nízké,
- disociovaná rodina – jsou narušeny vztahy v rodině z důvodu konfliktů, které mohou být různorodé – nevěra, alkoholismus, nedostatek finančních zdrojů, napětí, intriky, strach (Vališová, Kovaříková, 2021, s. 267, 268).

Výše uvedené typy rodin, kde se vyskytují nějaké specifické nebo krizové životní situace, nebo zde dochází k narušení funkcí z jiných důvodů (emocionální nestálost rodičů, osobní problémy), obvykle vedou k tomu, že v rodině nejsou naplňovány její funkce. Může se jednat o různorodé typy špatně fungujících rodin. Rodina, kde jsou plněny v dostatečném rozsahu všechny funkce, se nazývá rodinou funkční. V problémové rodině jsou sice plněny funkce, ale často s velkými potížemi a problémy, roste riziko selhání a nenaplnění některé z funkcí. Dysfunkční rodina přestává plnit některou z vedených funkcí, jiné funkce jsou však naplněny. Afunkční rodina neplní žádnou funkci a přestává tak existovat (Klíma, 2016, s. 27). *„Afunkční rodina má závažné problémy, vnitřní rozklad rodiny vede většinou k jejímu následnému rozpadu. Je značně narušen emocionální a socializační proces dětí“* (Vališová, Kovaříková, 2021, s. 269). Někdy se členové rodiny rozhodnou, že chtějí nefunkčnost vlastní rodiny vyřešit a chtějí ji obnovit a zachovat. Mají možnost požádat o pomoc odborníky, jako např. psychologa, sociálního pracovníka, speciálního pedagoga apod. Jeho úkolem je pečlivě analyzovat stav rodiny a vyhodnotit příčiny a dobu vzniku poruchy a nefunkčnosti. Tuto poruchu je posléze nezbytné pečlivě prostudovat a nalézt možné varianty řešení, které budou uvedeny do praxe. Posléze je nezbytné dbát na to, aby se daný vliv opět neobjevil a nedošlo k recidivě dané situace (Klíma, 2016, s. 27, 28).

1.3 Rodina s jedním rodičem

Za osamělého rodiče dle zákona o státní sociální podpoře je považován rodič *„který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem“* (Zákon č. 402/2001 Sb.,

o státní sociální podpoře, § 7, odst. 8). Zde je možno se vrátit k definici rodiny, kdy je rodina definována jako vztah mezi členy, kteří jsou spjaty legislativou (tedy svatbou) nebo pokrevní vazbou. Avšak pro účely zákona, který pracuje se sociální pomocí samoživitelům nebo rodinám s finančními potížemi, není sňatek nezbytnou podmínkou pro to, aby byla rodina považována za rodinu. Do okruhu společně posuzovaných osob (při vyhodnocování nároku na sociální pomoc) se za rodinu považuje také druh či družka, s nímž žadatel žije. To tedy vylučuje nutnost sezdaného soužití. Jedná se o velmi diskutabilní problematiku, která však již přesahuje téma této práce.

Matka samoživitelka se svým dítětem (dětmi) je poměrně častý model rodiny v současné době. Počet žen, které mají děti a nevstupují do manželství nebo se jejich vztah rozpadl, stále stoupá. Mnohé ženy chtějí své dítě záměrně vychovávat samy, bez mužského elementu. Díky dnešní moderní době je žena schopna zastat své zaměstnání, zatímco se dítě nachází v nějakém vzdělávacím či výchovném zařízení. Posléze dokáže obstarat domácnost, uspokojit potřeby dítěte a žít svým vlastním životem. V některých případech je tento model však problémový, protože dochází k určité nefunkčnosti takové rodiny samoživitelky s dítětem. Prvním takovým případem je osobnostní nebo sociální patologie, kdy je matka manipulativní osobností, je v depresích, nezaměstnaná, je závislá na alkoholu nebo drogách. Pak taková rodina přirozeně nemůže splňovat funkce, zajistit dítěti jeho správný rozvoj a rodina naprosto selhává. Druhým typem je izolující matka, která chce děti ochránit od vnějšího světa, vytvoří jim jejich domácí svět a dál je nepouští. Tyto děti nejsou schopny se díky této izolaci naučit sociálním dovednostem, chybí jim vzor jiného dospělého a v dospělosti nejsou schopny navazovat vztahy. Třetí možností problémové matky samoživitelky je nevyřešená minulost, kdy se matka stále nevyrovnala s rozvodem nebo problémovým ukončením vztahu, je plná negativních emocí, které přenáší na své děti. Matka samoživitelka také často z dítěte vytvoří svého „partnera“, svěřuje se mu se svými problémy, nahrazuje jím svého muže (Cajthamlová, 2017, s. 294).

V případě, že některý z rodičů neplní svou roli nebo se rodina rozpadá a stává se z ní rodina s jedním rodičem a dětmi. To má celou řadu negativních důsledků: nedochází ke správnému fungování vztahů, a tak rodina nefunguje jako jeden celek a členi v ní netvoří tým; jsou narušeny základní ideály a představy dětí o jejich rodičích a vztah k nim; dochází k narušení sebeúcty a zdravé úrovně sebevědomí jednotlivých členů rodiny; poruchy v integritě dětí a při procesu sebepoznávání; citová deprivace a frustrace. (Kunhartová, 2017, s. 21, 22).

2 SOCIÁLNÍ POLITIKA ZACÍLENÁ NA RODINY

„Pokud chcete změnit svět, chodte domů a milujte svoji rodinu.“ Matka Tereza

System sociální pomoci a péče občanům daného státu je nastavený takovou formou, aby adekvátní pomoc byla určena těm osobám, které ji skutečně potřebují. Jednou z takových skupin je práce s ohroženými rodinami a dětmi. K takové životní situaci může dojít v důsledku nepříznivé životní situace, do které se může dostat každý člověk. Politická ideologie jednotlivých států vyznává určité typy a formy pomoci (Glumbíková, 2020, s. 7). V České republice v současné době platí, že každý občan, který se nachází v hmotné nouzi, má právo získat ze strany státu takovou pomoc, jež mu napomůže zajistit si základní životní potřeby tak, aby mohl žít důstojným životem (Arnoldová, 2015, s. 126).

2.1 Sociální pomoc a služby

Zákon o sociálních službách stanovuje, že stát má povinnost chránit práva a zájmy osob, které si je nedokážou prosazovat sami a také má povinnost vytvářet systém pomoci a zabezpečení lidem v nepříznivé sociální situaci. Na základě toho byla vytvořena hustá infrastruktura služeb sociální péče a pomoci (Malíková, 2020, s. 40–44).

Sociální pomoc má určité cíle, které se svým fungováním snaží naplnit. K jejich splnění dochází za pomoci implementace sociální pomoci, poradenství a služeb sociálních institucí. Obecně je cílem sociální pomoci a služeb poskytnout každému člověku adekvátní podmínky pro důstojný život a pro uspokojení vlastních potřeb. Je třeba vytvořit pro takové osoby zdravé prostředí, které mu napomůže danou situaci vyřešit a stát se opět plnohodnotnou součástí společnosti. Tato pomoc by měla být poskytována všem osobám v sociální krizi bez ohledu na jejich pohlaví, věk, vzdělání, národnost, náboženské vyznání apod. Je třeba také před nepříznivými sociálními vlivy chránit další ohrožené a znevýhodněné osoby, např. děti. Ty jsou silně negativně ohroženy takovým nepříznivým vlivem, který může zapůsobit na celou jejich budoucnost nežádoucím způsobem (Šámalová, Vojtíšek, 2021, s. 39).

Každý občan má možnost využít sociální poradenství, které se dělí na základní a odborné poradenství. Základní poradenství je součástí všech typů poskytovaných služeb a příslušný zaměstnanec má povinnost občana informovat o tom, jaké jsou jeho možnosti, jaké druhy zařízení může využít, o jaké dávky má možnost požádat. Odborné sociální poradenství se

cílí na konkrétní cílové skupiny, navazuje na základní sociální poradenství a poskytuje již individuálně nastavenou pomoc (Malíková, 2020, s. 40–44). Tedy např. samoživitel požádá v rámci základního sociálního poradenství o pomoc, zde jsou mu poskytnuty informace o azylových domech, které ho mohou přijmout a poskytnou mu informace o dávkách, o které může požádat. V azylovém domě je klientovi poskytnuto konkrétní poradenství, tedy možnosti, jak postupovat – kontaktovat právníka a požádat o rozvod (pokud již neproběhl), pomoc s hledáním nového ubytování, psychologické poradenství apod.

Dále má občan právo zažádat o služby sociální péče. Do těchto služeb patří osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová pomoc, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, domov pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (Malíková, 2020, s. 40–44). S ohledem na cílové skupiny a přímé nastavení těchto služeb sociální péče nejsou pro samoživitele s dítětem přirozeně využitelné všechny.

Služby sociální prevence zahrnují také celou řadu možností pomoci: ranná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociální aktivizační služby, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace (Malíková, 2020, s. 40–44). Hlavní službou sociální prevence pro samoživitele s dítětem či dětmi jsou přirozeně azylové domy. Avšak s ohledem na danou situaci je také možno využít telefonickou krizovou pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Samoživitelé s dítětem, kteří nemají zajištěno bezpečné a stálé bydlení, se potenciálně stávají bezdomovci. Může dojít k situaci, kdy jsou veškeré azylové domy obsazené a samoživitel nemá jinou možnost, než dítě předat dočasně do ústavní výchovy (zde se jedná o různé instituce poskytující okamžitou pomoc ohroženým dětem, např. tzv. Klokánky) a sám požádat o pomoc noclehárny, které jsou primárně zaměřeny na bezdomovce. Nejčastěji se jedná o zacílení na bezdomovce – muže. Zde lze nalézt jasný nesoulad v poskytovaných službách – zatímco azylové domy primárně cílí na ženy s dětmi, noclehárny pro bezdomovce naopak na muže.

Lze tedy konstatovat, že systém sociální pomoci a poskytovaných služeb je nastaven takovým způsobem, aby zlepšoval životní standard osob v nepříznivé sociální situaci (Čeledová, Čevela, 2019, s. 13).

2.2 Dávky státní sociální podpory

Sociální podpora v této oblasti poskytovaná státem je určena k úhradě nákladů na výživu a zabezpečení potřeb rodin a dětí. V některých případech se stanovuje v přímé závislosti na příjmu rodičů (přídavky na děti, sociální příplatky, příspěvek na bydlení, příspěvek na dopravu) nebo bez závislosti na příjmu (rodičovský příspěvek, dávky pěstounské péče, pohřebné) (Zákon č. 402/2001 Sb., § 1, 2). Kromě těchto příspěvků může samoživitel také požádat o dávky mimořádné okamžité pomoci, doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí, náhradní výživné (v případě, že druhý rodič odmítá nebo není schopen sám hradit alimenty), podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci (v případě, že je samoživitel nezaměstnaný). Každá z těchto dávek je specifická, je třeba splnit podmínky pro její získání a doložit požadované formuláře.

Cílem výše uvedených dávek je vyrovnat sociální rozdíly, které se ve společnosti mohou objevovat. Demokratická vyspělá společnost se snaží pomáhat lidem, kteří jsou ve složité životní situaci, podporuje rodiny s dětmi a vytváří jim podmínky pro jejich spokojený život (Bartoničková, 2017, s. 188). Tato pomoc je realizována za pomoci sociálních dávek, které jsou však pro stát velmi nákladnou záležitostí, proto je třeba je nastavovat a vydávat velmi obezřetně, aby nevedly k ekonomickým problémům státu (Žák, 2020, s. 58).

Rodičovský příspěvek získává rodič, který pečuje o nejmladší dítě v rodině, přičemž tento příspěvek má fixně stanovenou částku na hodnotu 300 000 Kč, lze si ji rozložit do časového období až 4 let a od tohoto zvoleného období se odvíjí konkrétně vyplácená měsíční částka (Sládková, 2021, s. 59).

Přídavek na dítě je dlouhodobým příspěvkem, který je státem poskytován rodičům s dětmi. Výše příspěvku se odvíjí nejen od věku dítěte, ale také od toho, zda rodič pracuje. Pokud ano, pak je příspěvek vyšší než u osob, které nemají žádnou výdělečnou činnost. Každý měsíc je na účet žadatele – rodiče tento příspěvek vyplácen a je určen na pokrytí potřeb dítěte (Sládková, 2021, s. 58).

Příspěvek na bydlení je určen pro rodiny s velmi nízkým finančním příjmem, které nejsou schopny si uhradit náklady na bydlení. Zažádat o výplatu této dávky může nejen vlastník bytu, ale také nájemce, jde proto o dávku velmi vhodnou pro samoživitele s dítětem, který po opuštění azylového domu začíná žít v podnájmu, ale např. z důvodu nízkého finančního příjmu nebo neuhrazeného výživného od druhého rodiče nemá dostatek finančních příjmů na úhradu nákladů na bydlení (Sládková, 2021, s. 58).

Porodné obvykle není standardní dávkou, kterou čerpá samoživitel s dítětem, avšak žadatel má možnost o tuto dávku požádat až 12 měsíců po narození dítěte, tedy v případě nevyčerpání dávky v okamžiku narození dítěte je možno o ni požádat později. Dávka na první narozené dítě v rodině činí 13 000 Kč a na druhé dítě 10 000 Kč. Podmínkou je nižší finanční příjem rodiny, než je 2,7násobek životního minima (Sládková, 2021, s. 59).

Pohřebné - jde o jednorázovou dávku vyplácenou osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti. Opět se nejedná o standardní dávku, o kterou samoživitel žádá, avšak může bohužel dojít k situaci, kdy ji využije. Dávka má výši 5 000 Kč a je určena pouze pro osoby s trvalým pobytem v České republice (Sládková, 2021, s. 59).

Mimořádná okamžitá pomoc je poskytnuta osobám, které nejsou schopny v daný okamžik svou situaci samy vyřešit, nachází se v silně tíživém stavu, kdy potřebují okamžitou pomoc od jiných osob, a pokud tato pomoc nepřijde, hrozí další negativní důsledky. Tyto důsledky mohou být spojeny s vážnou újmou na zdraví, ohrožením života daných osob apod. (Vybíhal, 2021, s. 143–145). Jde o dávku velmi vhodnou pro samoživitele s dítětem, kteří se ocitli bez přístřeší.

Doplatek na bydlení je taktéž dávkou, kterou mohou efektivně využít osoby samoživitelů s dětmi bez přístřeší, protože tuto dávku je možno taktéž čerpat na úhradu poplatku za bydlení v pobytovém zařízení sociálních služeb. Kromě toho může být využita také k úhradě nákladů na bydlení v objektech pro rodinou rekreaci, nemusí se jednat nutně o byt nebo dům. Částka není striktně stanovena, odvíjí se od individuální situace žadatele (Ondrušová, Krahulcová, 2020, s. 49).

Příspěvek na živobytí je poskytnut osobám, jejichž finanční příjmy nedosahují hranice stanovené částky na živobytí. Tento rozdíl dorovnává stát právě za pomoci tohoto příspěvku. Částka tohoto příspěvku se taktéž stanovuje individuálně dle aktuální situace žadatele o tento příspěvek. Tento příspěvek je určen na zabezpečení stravy, základních hygienických potřeb, ošacení apod. (Vybíhal, 2021, s. 139).

Pěstounské dávky jsou určeny osobám, které pečují o dítě nebo děti, které převzaly do pěstounské péče. Jedná se o různorodé dávky, jako např. příspěvek při pěstounské péči, odměnu pro pěstouny, jednorázový příspěvek pěstounské péče, příspěvek na koupi (opravu) automobilu. Je-li samoživitel pěstounem, pak má nárok na tyto dávky (Úřad práce ČR, 2022, dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nepojistne-socialni-davky-letaky>).

V případě, že se jedná o samoživitele, který je nezaměstnaný, pak má povinnost se zaregistrovat na Úřadu práce ČR. Zde vyplní příslušné formuláře a v případě, že měl příjmy z předchozího zaměstnání, má také nárok na podporu v nezaměstnanosti, jejíž hodnota se vypočítává z průměrného finančního ohodnocení z předchozího zaměstnání. Žádost o podporu vyhodnocuje Úřad práce ČR. Uchazeč o zaměstnání má také možnost zažádat o rekvalifikaci, náklady na ni plně hradí Úřad práce (včetně dalších nákladů, např. dopravného) a v období průběhu rekvalifikace získává tento uchazeč o zaměstnání také finanční podporu (Vybíhal, 2021, s. 80–83).

Náhradní výživné je poměrně novou dávkou, kterou mohou získat ti samoživitelé, jimž druhý rodič dítěte nehradí řádně stanovené výživné. Je třeba splnit celou řadu podmínek pro získání náhradního výživného, pokud jsou však splněny, může žadatel získat na dobu 4 měsíců náhradní výživné, které je max. 3 000 Kč (Úřad práce ČR, 2022, dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nepojistne-socialni-davky-letaky>).

Peněžitá pomoc v mateřství je dávkou vyplácenou ženě v období od 8. týdne (až 6. týdne) před očekávaným datem porodu. Maximální doba čerpání je 28 týdnů, u dvou či více dětí narozených z jednoho těhotenství se jedná o dobu 37 týdnů (Sládková, 2021, s. 70).

O tom, zda budou žadatelům v tíživé finanční situaci přiznány různé dávky, které jim mají napomoci vypořádat se se svou nepříznivou situací, rozhodují kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR, které jsou rozmístěny po území celé České republiky. Jako odvolací orgán slouží Ministerstvo práce a sociálních věcí, které danou sociální pomoc zaštiťuje a řeší případné sporné a problémové případy (Arnoldová, 2015, s. 126).

S ohledem na výše rozepsaný soupis různých typů sociální pomoci je patrné, že systém sociální péče o občany je finančně velmi náročný a tvoří klíčovou součást výdajové stránky státního rozpočtu. Ten v oblasti výdajů na sociální pomoc znevýhodněným osobám funguje na základě principu solidarity. Každý občan, který má možnost pracovat, má povinnost odvádět do státního rozpočtu různé typy odvodů. Stát tyto finanční příjmy spravedlivě přerozděluje a finančně pomáhá těm občanům, kteří pracovat nemohou a jsou v tíživé situaci. Systém solidarity je nedobrovolný, každý pracující občan má povinnost platit příslušné odvody. Z těch je financována právě výše zmíněná pomoc (Tomeš, 2019, s. 42).

3 AZYLOVÉ DOMY

„Člověk je doma tam, kde si zavěsí klobouk.“ Werich Jan

Azylové domy na základě svého fungování a nastavení mohou poskytnout osobám bez přístřeší, jež se nachází v nepříznivé sociální situaci, pobytové služby na přechodnou dobu, které jim pomohou překlenout danou tíživou situaci a opět se stát plnohodnotnou součástí společnosti (Arnoldová, 2016, s. 43).

Azylové domy poskytují následující rozsah činností:

„a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy:

- 1. vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu nebo pomoc s přípravou stravy,*
- 2. zajištění nebo poskytnutí stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování,*

tato základní činnost může být zajišťována jen v rozsahu 1 úkonu,

b) poskytnutí ubytování:

- 1. ubytování po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok,*
- 2. umožnění celkové hygieny těla,*
- 3. vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla, výměny ložního prádla,*

c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

- 1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí vyplývajících z individuálních plánů,*
- 2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob, včetně uplatňování zákonných nároků a pohledávek“* (Vyhláška č. 505/2006 Sb., § 22, odst. 1).

Jak vyplývá z výše uvedené charakteristiky Arnoldové (2016, s. 43), azylové domy poskytují ubytováním osobám bez domova, s čímž také souhlasí Vágnerová (2018, s. 129). Ta polemizuje nad tím, že osoby bez domova jsou v podstatě bezdomovci, které je třeba podporovat v samostatnosti a ve snaze začlenit se do společnosti. Avšak je nutno se také zamyslet nad tím, že bezdomovec často není pouze bezdomovcem, ale může být pro účely sociálních služeb např. také osobou handicapovanou, samoživitelem s dítětem, seniorem apod. (Vágnerová, 2018, s. 129). Proto je třeba, aby jednotlivé azylové domy ve svém názvu

a poslání uváděli taktéž konkrétní cílovou skupinu osob, kterým chtějí pomáhat. Zde se objevuje slabina současného systému sociální pomoci a sociální péče o potřebné. Např. když rodič pečuje o své postižené dítě v jejich domově, rodič však stárne a dostává se do seniorského věku, přestává být samostatným a potřebuje pomoc jiné osoby. Avšak rádně a s láskou pečuje o své mentálně postižené dítě. Pak je možnost, aby šel senior do domova pro seniory a handicapované dítě šlo do domova pro osoby s postižením. Vzájemné vazby budou narušeny, psychické důsledky z tohoto odtržení budou nedožrnné. Podobnou situaci je možno nalézt např. u mentálně postižených žen – matek, které mají děti, o které s láskou pečují, avšak v důsledku svého mentálního postižení nejsou schopny mu zabezpečit veškeré jeho potřeby (Bernoldová, 2019, s. 47).

3.1 Historie azylových domů

Historie azylových domů sahá hluboko do lidské historie. Azyl byl považován za nábožensky – právní institut, který poskytoval potřebným osobám útočiště. Zde tyto osoby chránila náboženská autorita, protože v minulosti byly azylové domy zakládány a provozovány církví. Nejčastěji se jednalo o kostely, kláštery, chrámy. Služba chudým byla považována za službu samotnému Kristu a křesťané touto pomocí plnili své náboženské povinnosti. Chudoba byla poměrně častou záležitostí, lidé neměli dostatek jídla, oblečení, neměli přístup k lékařské péči. Právě díky dobročinnosti církve měli možnost požádat o pomoc v azylových domech (a dalších institucích, jako byly chudobince, špitály). Pro pomoc dětem byly zakládány sirotčince. V roce 1523 reformátor Martin Butzer ve Štrasburku reorganizoval chudinskou péči a město tak mělo na tehdejší dobu dokonalý systém sociální péče, ze které čerpaly jiná města. Ve stejné době v Anglii vydala Alžběta I. chudinský zákon, který podrobně popisoval péči o chudé a stal se důležitým státním předpisem. Císař Ferdinand I. ustanovil domovské právo, které stanovovalo, že obce mají povinnost pečovat o občany v nouzi a musí jim nabízet pomoc. Na přelomu 18. a 19. století byly císařem Josefem II. uzavřeny kláštery, což znamenalo ukončení církevní pomoci lidem v nouzi. Císař naopak založil síť útulků pro chudé, porodnic, nalezinců, sirotčinců apod. čímž centralizoval péči o potřebné občany. Církev tímto krokem přišla o klíčové postavení v oblasti pomoci chudým a potřebným lidem. Oblast sociální pomoci převzal stát, který měl být odpovědný za to, že potřební občané získají požadovanou pomoc. S nástupem průmyslové revoluce a kapitalismu se začaly rozšiřovat společenské třídy a rozdíly mezi lidmi byly propastné. Na jednu stranu zde byli velmi bohatí lidé a na druhou stranu zde byli ti, kteří se pohybovali na hranici chudoby. Stát na toto zareagoval tím, že vypracoval systém

sociálního zabezpečení a sociální práce. První společenské vrstvy, na které byl systém zaměřen byly nezaměstnaní občané, váleční veteráni a mládež. V období let 1918–1948 již sociální pracovnice plnily celou řadu služeb sociální péče, jako např. chudinská péče, zaopatřovací ústavy, přechodné útulky, sociální první pomoc, sociální porady, péče o rodinu, noclehárny, nádražní mise, sociální a právní ochrana mládeže. Přestože zde nefigurují azylové domy jako takové, mnoho z oblastí práce sociálních pracovníků a některá zařízení se výrazně podobala azylovým domům v současné podobě. V době komunismu byly sociální služby závislé na státu a ten vycházel z marxisticko-leninské teorie. Podlé té jsou sociální problémy dočasnou záležitostí a zmizí v okamžiku, kdy se eliminují rozdíly mezi lidmi a ti už nebudou dělení na společenské třídy. Tato teorie se ukázala jako mylná. Se sametovou revolucí a po pádu komunismu a socialismu začalo vznikat mnoho organizací, které se zaměřovaly na pomoc různým typům potřebných osob. V ČR tak začaly vznikat azylové domy (Průdková, 2008, s. 26–30). Činnost azylových domů byla v roce 2006 upravena zákonem o sociálních službách, který je platný doposud.

Azylové domy jako forma sociální služby vznikala na začátku devadesátých let 20. století. Většinou je provozují nestátní neziskové organizace, církevní organizace, občanská sdružení jako jsou například Adria, Diakonie, Armáda spásy a v neposlední řadě i Charita. Mnohá zařízení však provozují obce i kraje.

3.2 Fungování azylových domů

Před nástupem do azylového domu je nezbytné podat si žádost. Posléze je s každým klientem, který využívá azylová zařízení uzavřen individuální plán na základě zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jeho smyslem je motivace ke zlepšení sociálního fungování, za účelem návratu do běžného života v oblastech, které si společně s pracovníkem klient určí sám (Matoušek, 2013, s. 430). Pro někoho mohou být problémem pravidla, která jsou v azylových domech nastavena. V azylových domech platí stanovený řád, který může být pro někoho poměrně stresující. Jsou zde určitá omezení, spolubydlíci a nutnost vzájemného respektu, bez kterého by azylové domy nemohly fungovat (Vágnerová, 2018, s. 129).

Azylový dům zaměřený na dospělé osobu s dítětem (dětmi) poskytuje především tyto aktivity:

- „zajišťuje bezpečné a odborné služby uživatelům,

- *reaguje na naléhavé rodinné či bytové krizové situace v životě dospělých s nezaopatřenými dětmi,*
- *realizuje představy uživatele o tom, jak by měl vypadat jeho život a jakou roli by v něm měla hrát poskytovaná sociální služba,*
- *iniciuje v rámci možností uživatele služby k vlastní aktivitě a samostatnosti při řešení nastalé situace,*
- *motivuje uživatele k činnostem, které nevedou k setrvání nebo prohlubování jejich nepříznivé sociální situace,*
- *posiluje sociální začleňování uživatele,*
- *zachovává lidskou důstojnost uživatele,*
- *chrání zájem dítěte,*
- *připravuje dospělé (nejčastěji ženy) v krizi s nezletilými dětmi na důstojný způsob života v přirozeném prostředí s minimální nebo nulovou závislostí na sociálních službách,*
- *poskytuje prevenci dle zákona 108/2006Sb. o sociálních službách v platném znění“ (Charita Zlín, 2022, dostupné z: <https://www.zlin.charita.cz/adresar/?s=azylove-ubytovani-pro-dospеле-s-detmi>).*

Bydlení v azylovém domě je na přechodnou dobu, jedná se o jeden rok. Život zde je nastaven takovým způsobem, aby se co nejvíce podobal přirozenému způsobu života a bydlení. Klienti zde sice musí dodržovat určitá pravidla (ta si jednotlivé azylové domy stanovují samy), avšak jsou podporováni v tom, aby měli co největší míru odpovědnosti za své činy a za to, jakým způsobem řeší svou budoucí samostatnost a vlastní život. Zaměstnanci azylového domu pomáhají klientům, aby nabyli některých potřebných dovedností, které jim schází (např. finanční gramotnost, pracovní návyky apod.), avšak již předpokládají, že velké množství těchto dovedností klienti mají. Klientům je poskytováno taktéž poradenství při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí – tedy např. právní pomoc při rozvodu, vymáhání alimentů, majetkové záležitosti apod. Zákon nestanovuje, že jednou ze služeb azylových domů jsou aktivizační programy, mohou zde však být poskytovány. Tato zařízení slouží nejen k ochraně, ale i ke zlepšení jejich sociálního fungování. Sociální pracovníci nabízejí klientům takové aktivity, které zvýší jejich kompetence nejen při péči o děti, ale i péči o domácnost, finanční hospodaření, či přehled o dalších sítích pomoci. Snahou je návrat klientů do běžného života (Matoušek, 2013, s. 428–429). Pobyt v azylových domech je sice zpoplatněn, avšak aktuálně platná vyhláška

upravuje maximální denní sazbu pro zletilé i nezletilé uživatele, přičemž zbylá částka je hrazena z dotačních příspěvků obcí, krajů či státu (Pemová, Ptáček, 2022, s. 377).

3.3 Muž jako otec samoživitel v roli klienta azylového domu

V některých případech se v roli samoživitele s dítětem, který potřebuje pomoc neziskové instituce, ocitá muž. Tato situace je méně častá, avšak dochází k ní. Žena zemře a otec musí převzít všechny role a funkce v rodině; při rozvodu je z určitého důvodu soudem rozhodnuto, že děti bude vychovávat otec; matka se o své děti nechce starat a rodinu opouští. Taková situace je pro muže často velmi náročná a složitá, protože najednou musí převzít veškeré role, kterých je velké množství. Záleží také na počtu dětí, jejich věku, případné pomoci rodiny, finanční situaci apod. Tyto vlivy pak vytváří rodinu otce – samoživitele a její funkčnost. Někteří otcové jsou schopni takovou situaci zvládnout bez jakýchkoliv problémů a zajistit dětem láskyplný domov. Jiní muži však nejsou schopni takovou situaci přijmout a vyrovnat se s ní. Pak může docházet taktéž k problémovým typům otců samoživitelů – tak jak bylo uvedeno ve výše uvedeném případě matky samoživitelky (Cajthamlová, 2017, s. 296).

Je nezbytné pochopit, že role otce v rodině se v posledních dvou stoletích výrazně změnila. V minulosti měl otec čtyři hlavní role v rodině: byl nenahraditelným pečovatelem a ochráncem, který svou rodinu chránil před veškerým nebezpečím; vychovával své děti a předával jim preferované morální zásady; byl hlavním živitelem rodiny, bez něj by rodina velmi strádala; byl hlavou rodiny, rozhodoval o všech důležitých věcech. Ještě na počátku 19. století měl otec důležitější roli a jeho zodpovědnost za dítě byla primární, v případě rozvodu bylo dítě automaticky svěřeno otci, nikoliv matce. Avšak v průběhu vývoje lidské společnosti a zásadních změn, ke kterým docházelo, se začal postupně oddělovat pracovní a rodinný život. Do té doby byl otec hospodářem, pracoval doma, obstarával pole, nebo doma realizoval svou pracovní činnost (kovář, dřevař). Avšak po změnách v ekonomice začali muži v rámci svého zaměstnání opouštět rodiny a velké množství času začali trávit v zaměstnání. Doma trávili jen minimální množství svého času a tím ztráceli autoritu a důležitost. Otcovství tedy začalo být považováno za vedlejší roli muže, ubývalo na vážnosti. Tato vážnost se přirozeně přesunula směrem k matkám, psychologové usoudili, že ženy (matky, které děti porodily) dokážou lépe uspokojovat potřeby svých potomků. Výchova dětí byla tedy přesunuta komplexně na ženy – matky, zatímco otcové sice zůstali hlavou rodiny, avšak byli především živitelem, který musel chodit do zaměstnání. Otec do

výchovy vstupoval pouze tehdy, kdy selhávala autorita matky. Muži se začali cítit nedoceneně, měli pocit, že nejsou již doma potřební a jejich čas v domově nemá žádný smysl. Proto hodnota domova a rodičovství začala klesat a hlavní prioritu tvořilo zaměstnání a kariérní úspěch. Otcovství jako takové je proto méně prestižní a nedůležitou sociální rolí mužů. V důsledku toho došlo k tzv. krizi otců, která je typická pro muže – otce v dnešní moderní společnosti. Současná doba předala hlavní odpovědnost ženám – matkám, které vychovávají děti, starají se o domácnost a rodinnou pohodu, ale také pracují. Proto jsou muži – otcové již nahraditelní i ve své původní roli živitele rodiny. Žena je schopna díky svému zaměstnání často vydělat více peněz než muž, čímž muž postupně ztrácí také roli hlavy rodiny. Tato krize otců vede k výskytu problémů v rodině a může být začátkem krizové situace. Je však třeba se podívat na situaci také z jiného úhlu pohledu – v dnešní moderní době je možno vidět také muže na mateřské dovolené, kteří jsou schopni se optimálně postarat o potřeby svého dítěte, umí obstarat domácnost, nákupy, vaření, úklid. Jejich ženy jsou na kariérním žebříčku vysoko, mají ambice dále růst, vydělávají více finančních zdrojů než jejich muži, tudíž se angažují a realizují ve svém zaměstnání, a nikoliv v domácnosti. Také může dojít k tomu, že žena má osobní problémy (závislost na návykových látkách), nebo jen není schopna se postarat o své dítě, je emocionálně plochá a nedokáže dítěti zajistit správný vývoj. Od rodiny pak odchází, protože není se svým životem spokojená a zanechává své dítě (děti) jejich otci. Pak se stává hlavním vychovatelem muž (Klevetová, 2017, s. 77, 78).

Je třeba, aby na území České republiky vznikala zařízení, která budou poskytovat služby různým kombinacím cílových skupin a potřebným osobám. Podobným příkladem je také právě otec samoživitel, který se z nějakého důvodu dostal do tíživé situace a nemá kde žít. Stává se z něj tedy potenciálně bezdomovec. Oddělit však otce od dítěte je nevhodné z důvodu emocionálních vazeb – umístit otce do azylového domu pro muže bezdomovce a dítě do zařízení pro děti by mělo dlouhodobé negativní důsledky.

Touto problematikou se aktivně zabývá např. také Charita Zlín, která na území města Zlín poskytuje velké množství služeb sociální pomoci, kterou zaměřuje na seniory, lidi se zdravotním postižením, rodinu, děti, mládež, lidi bez domova, hospicová péče o umírající apod. Právě vedení této charity došlo k závěru, že azylové ubytování pro samoživitele by nemělo být děleno dle pohlaví rodiče. Proto provozuje tzv. „Azylové ubytování pro dospělé s dětmi“, kdy je záměrně vynecháno označení ubytování pro matky (otce) s dětmi. Cílovou skupinou jsou: „osoby v krizi, rodiny s dítětem/děťmi, oběti domácího násilí“, přičemž opět

je záměrně vynecháno pohlaví osob cílové skupiny, protože obětí domácího násilí může být nejen žena, ale také muž. Je patrný výrazný krok kupředu. (Charita Zlín, 2022, dostupné z: <https://www.zlin.charita.cz/adresar/?s=azylove-ubytovani-pro-dospole-s-detmi>).

V současné době může otec samoživitel s dítětem nebo dětmi, který se ocitl v tíživé situaci, požádat o pomoc některý z následujících 45 azylových domů:

- Azylové ubytování Společnou cestou Praha 11,
- Azylový dům – ELIM Hranice Venedik Lipník nad Bečvou,
- Azylový dům Betlém Cheb,
- Azylový dům Jonáš Česká Lípa,
- Azylový dům Máta Plzeň,
- Azylový dům Mělník,
- Azylový dům pro matky s dětmi – Otevřené srdce Praha 7,
- Azylový dům pro matky s dětmi Agapé,
- Azylový dům pro muže a ženy s dětmi Děčín,
- Azylový dům pro muže, SKP-CENTRUM, o.p.s. Pardubice,
- Azylový dům pro osamělé rodiče s dětmi – Addar Prostějov,
- Azylový dům pro osamělé rodiče s dětmi – ELIM Hranice,
- Azylový dům pro rodiče s dětmi Trinec,
- Azylový dům pro rodiny Most – K srdci klíč, o. p. s.,
- Azylový dům pro rodiny s dětmi Vavřinec,
- Azylový dům pro rodiny s dětmi Havířov,
- Azylový dům pro rodiny s dětmi Praha 4,
- Azylový dům Příbram,
- Azylový dům sv. Josefa pro matky, otce s dětmi v tísní – Lochovice,
- Azylový dům sv. Ludmily Nový Knín,
- Azylový dům sv. Máří Magdaleny Kralupy nad Vltavou,
- Boethei – Azylový dům pro osamělé rodiče s dětmi Jeseník,
- Domov pro matky (otce) s dětmi Ječmínek Žďár nad Sázavou,
- Domov pro matky a otce v tísní Znojmo,
- Domov pro matky s dětmi v tísní Uničov,
- Domov pro matky s dětmi Hradec Králové,
- Domov pro osamělé rodiče s dětmi Zábřeh,

- Domov pro seniory Orlická a Azylový dům pro matky s dětmi, příspěvková organizace,
- Domov sv. Agáty Břeclav,
- Domov sv. Alžběty pro matku a dítě – Veselíčko,
- Domov sv. Vincenta de Paul,
- Dům pro osamělé rodiče s dětmi v tísní – Pontis Šumperk,
- Dům pro ženy a matky s dětmi Opava,
- Dům světla - Azylový dům Praha 8,
- Ester z.s. - Azylové domy Javorník,
- CHANA Bruntál, azylový dům,
- Charitní domov Humpolec,
- Charitní domov pro matky s dětmi v tísní ve Zlíně,
- Charitní dům Matky Terezy Nový Jičín,
- Krizové centrum pro matku a dítě v Kostelci Hluboká nad Vltavou,
- Most k životu Trutnov,
- Most naděje – azylový dům pro rodiče s dětmi Koclířov,
- Naděje pro život - Azylové ubytování Jihlava,
- Nový domov Otrokovice,
- Středisko křesťanské pomoci Horní Počernice (azylový dům pro rodiny s dětmi) Praha 9 (Azylaky, 2022, dostupné z: <https://azylaky.cz>).

Z přechozího výčtu je patrné, že velký počet azylových domů ve svém názvu buďto neuvádí žádnou cílovou skupinu, potenciální žadatel o umístění si tedy musí vyhledat konkrétní internetové stránky daného azylového domu a zde zjistit, zda může být v tomto domově ubytován, nebo musí zaměstnance domova kontaktovat telefonicky. Velké množství domů taktéž má ve svém názvu uvedeno, že se jedná o azylový dům pro ženy – matky, avšak po detailnějším prozkoumání je patrné, že daný dům přijímá taktéž muže. Jen málokteré domy přímo v názvu uvádí, že jsou zacíleny přímo pro muže (spíše je zde uvedeno, že dům je pro rodiny).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce navazuje na část teoretickou. Výzkumnou snahou bylo sledovat životní příběhy otců – samoživitelů, kteří se během své cesty životem, stali klienty azylových domů pro matky s dětmi v tísní. Snahou bylo porozumět podstatným a důležitým momentům na jejich cestě životem. Vše řádně popsat a zachytit veškeré jejich zlomové události, vzory a osoby, které je ovlivnily či sehrály důležitou roli v jejich životě.

4.1 Výzkumné cíle

Cílem této bakalářské práce bylo pomocí narativních rozhovorů porozumět podstatnému a získat představu o příčinách, životních momentech a zvláštностech v životních příbězích mužů samoživitelů od dětství, až po výhled do budoucnosti.

Dílčí výzkumné cíle jsou následující:

- zachytit významné momenty, zvláštnosti a události v životě mužů samoživitelů, které předcházely před využitím sociálních služeb azylových domů pro matky s dětmi v tísní,
- zachytit osoby, které muže ovlivnily a sehrály důležitou roli v jejich životě,

Na výzkumné cíle navazují výzkumné otázky, které jsou nastaveny takovým způsobem, aby bylo možno na ně závěrem práce nalézt odpovědi

4.2 Výzkumné otázky

Na základě výzkumného cíle byla stanovena hlavní výzkumná otázka.

Hlavní výzkumná otázka zní:

HVO Jaká jsou specifika životních příběhů mužů samoživitelů, klientů azylových domů?

Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky byly stanoveny tři dílčí výzkumné otázky.

VO1 Jaké důležité momenty prožili na své životní cestě?

VO2 Jaké osoby je ovlivnily a sehrály důležitou roli v jejich životě?

VO3 S jakými obtížnými životními situacemi se potýkali?

Design zde realizovaného průzkumu spočívá v konstruování životního příběhu – *life story* – samoživitelů – mužů s dětmi, kteří byli v natolik tísnivé situaci, že museli využít služby

azylového domu. Tento design byl zvolen z toho důvodu, že s příběhy samoživitelek matek je možno se setkat velmi často. Jsou na sociálních sítích, jsou na ně zaměřeny mnohé sbírky, velké množství článků na zpravodajských webech popisuje životní příběhy samoživitelek a jejich tísnivé situace a mnohé komentáře čtenářů chtějí ženám pomoci. Ale jen minimální množství publicity směřuje k příběhům otců – samoživitelů. Tato práce vychází ze snahy popsat životní příběhy mužů, stejně jako jsou popisovány a prezentovány životní příběhy žen v médiích.

4.3 Metoda a postup sběru dat

Pro účely této práce byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu. „*Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů. Nezůstáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy*“ (Hendl, 2016, s. 49). „*Při narativním rozhovoru není subjekt konfrontován se standardizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění*“ (Hendl, 2005, s. 176). Rosenthalová (1995, in Hendl, 2005, s. 176–177) klade důraz na dlouhá vyprávění o historii celého života zkoumané osoby.

4.4 Výzkumný vzorek

V bakalářské práci jsou analyzovány životní osudy mužů, získané informace jsou velmi osobní. Prostřednictvím narativní analýzy životních příběhů mužů samoživitelů lze následně rozebrat důležité události, životní momenty a osoby, které z pohledu mužů ovlivnily jejich životní cestu. Jde o jejich individuální význam, který přiřkládají momentům, osobám, událostem v jejich životě a které považují za klíčové.

U kvalitativního výzkumu na rozdíl od kvantitativního výzkumu je žádoucí záměrný výběr informantů. Tito informanti jsou vybráni „účelově“ na základě předem promyšleného výběru dle předem zvoleného kritéria (Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 45).

Pro účely této práce byla stanovena tři kritéria:

- otec samoživitel,
- pobyt v azylovém domě pro matky s dětmi,
- ochota poskytnout rozhovor.

Všichni informanti byli zvoleni na základě tří kritérií a byli seznámeni s účelem výzkumu, který slouží čistě pro tuto bakalářskou práci. Níže uvedené informace jsou zpracovány tak,

aby nemohlo dojít k identifikaci jednotlivců. Informanti byli seznámeni s pravidly o ochraně osobních údajů. Dále byli informováni o tom, že z nahrávky rozhovoru bude pořízen přepis, který bude součástí obhajoby bakalářské práce. Výzkumný vzorek tvořili 4 muži, jejichž základní charakteristika je uvedena v následující tabulce 1. Původně bylo realizováno 5 rozhovorů, avšak poslední informant si rozmyslel zveřejnění jeho příběhu z emocionálních důvodů.

Tabulka 1 Výzkumný vzorek informantů (vlastní zpracování)

Označení	Jméno	Věk	Počet dětí	Pohlaví dětí	Věk dětí
1	Jaroslav	60	1	syn	16
2	Pravoslav	37	2	syn, syn	19, 10
3	Vítěslav	50	1	dcera	4
4	Stanislav	58	1	syn	14

Informanti byli obeznámeni o tom, že mohou rozhovor kdykoliv ukončit, pokud jim budou otázky nepříjemné nebo již nebudou chtít v rozhovoru pokračovat. Bylo důležité získat důvěru informantů, aby odpovídali skutečně upřímně a pravdivě. Základem této důvěry byla vzájemná úcta a respekt.

4.5 Postup vlastního výzkumu – analýza dat

Analýza dat začala přepisem nahraných rozhovorů audiozáznamů. Tato část byla velmi časově náročná. Při přepisování byla změněna všechna jména informantů i místa pobytu. Byly očíslovány jednotlivé stránky a naformátován text tak, aby zůstal dostatek místa pro následné kódování. V přepisu jsou zachycena místa kdy informátor reagoval výraznou změnou hlasu, gestem či neverbálním projevem. V této práci jsou tyto poznámky uvedeny v závorkách. Analýza dat je proces od příběhu k analýze a zpět, přitom je třeba neustrnout a prohlubovat porozumění (Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 78).

Analýza následně pokračuje vhodně zvolenou interpretační perspektivou. Jedním z přístupů k narativní analýze je holisticky – obsahový modus a druhým kategoriálně – obsahový modus.

Holisticky – obsahová perspektiva

„V holistickém přístupu je životní příběh nazírán jako celek, jednotlivé části textu jsou interpretovány v kontextu celého příběhu a ostatních částí vyprávění“ (Lieblich et al. in Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 77).

Výzkum se zaměřoval na příběh jako na celek. Přepsaný text byl opakovaně analyzován a studován. V textu byly barevně vyznačovány důležité momenty, události, klíčové osoby. Vedle přepsaného textu byly zapisovány kódy, např.: dětství, rodiče, blízké osoby, svatba, děti, krize, azylový dům. Následně byla vytvořena rekonstrukce jednotlivých příběhů včetně autentických úryvků.

Kategoriálně – obsahová perspektiva

„Oproti tomu základní jednotkou kategoriálního přístupu k analýze jsou dílčí témata či kategorie vyjmuté z původního příběhu či textu“ (Lieblich et al. in Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 77). Rozhovory byly podrobeny kvalitativní obsahové analýze se zaměřením se na výzkumné otázky a cíle.

Holisticko – formální perspektiva

Tento typ spočívá v definici variant narativních struktur, které se objevují v analyzovaných příbězích. Množství variant struktur není nekonečné, stejně jako množství různorodých příčin, vlivů a možností (jak je uvedeno v kapitole 1.2, kde je výčet situací, které vedou k rozpadu rodiny a vzniku samoživitelů) (Lieblich et al. in Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 77).

Kategoriálně – formální perspektiva

Jedná se o lingvistickou stránku, tedy jazykovědnou analýzu, která se objevuje v daných příbězích. Každý člověk využívá různé prostředky k prezentaci svého příběhu a v nich je možno vyčíst dynamiku a emocionální rozpoložení respondentů (Lieblich et al. in Čermák, Řiháček, Hytych, 2013, s. 77).

Životní příběhy v této práci tedy vytváří design narace.

5 ANALÝZA DAT

Pro účely této práce byla využity dvě z výše uvedených metod, konkrétně půjde o metodu holisticko-obsahové perspektivy a o metodu kategoriálně-obsahové perspektivy. Ty jsou pro účely a záměry této práce naprosto dostačující.

Aby byly zodpovězeny výzkumné otázky a byl splněn cíl této práce, byli osloveni čtyři muži, s nimiž byly realizovány rozhovory, které měly za úkol zjistit jejich životní příběhy a nalézt zlomové okamžiky, které vedly k situaci, do níž se informanti dostali. Rozhovory s jednotlivými informanty byly předem dohodnuty, informanti byli upozorněni na to, že rozhovory jsou realizovány pro účely vypracování bakalářské práce. Jednotlivé rozhovory trvaly cca hodinu. Jména informantů byla změněna, a to i přesto, že někteří z nich při rozhovoru uvedli, že nemají problém s uvedením jejich pravého jména.

5.1 Holisticko – obsahový modus

První metodou, která bude uplatněna, je holisticky-obsahová perspektiva, jejímž účelem je interpretovat životní příběhy tak, jak je informanti uvádí. V průběhu rozhovoru byly místy kladeny pobídky tak, aby informanti rozvedli danou událost pro její lepší pochopení a interpretaci. Všechny rozhovory proběhly bez jakýchkoliv problémů nebo neshod.

5.1.1 Příběh první – Jaroslav

Prvním respondentem je pan Jaroslav, který má 60 let, má jednoho syna, kterému je momentálně 16 let. Právě pan Jaroslav hned na počátku rozhovoru uvedl, že nemá nejmenší problém s realizací rozhovoru a s uvedením pravých jmen, protože je se svým osudem smířený a nemůže mu žádným způsobem ublížit, pokud si někdo jeho příběh přečte. V příběhu uváděl i velké množství detailů, které na první pohled jsou drobnostmi, avšak pro něj byly velmi důležité.

Dětství

Pan Jaroslav se narodil ve Zlíně, posléze se jeho rodiče přestěhovali do blízkého Tlumačova, kde dlouhodobě rekonstruovali rodinný dům. V důsledku toho trávil pan Jaroslav velké množství svého dětství u prarodičů v Otrokovicích, kde navštěvoval jesle, ale i mateřskou školu. Až v období předškolního roku se vrátil do Tlumačova, kde pokračoval v docházce do mateřské školy. V tom období se narodila sestra Lada. (Při zmínce o sestře pan Jaroslav používá zdvojnásobení jejího jména, avšak nikoliv jakožto náznak citu a něhy, spíše jako

náznak ironie a opovržení). Posléze pan Jaroslav přešel na základní školu, avšak velké množství času trávil stále u svých prarodičů. Byl tam vždy o prázdninách, o víkendech, ale i v průběhu školního týdne. Uvádí, že prarodiče ho prakticky vychovali, a to od jeho útlého dětství až do patnácti let. Jeho rodiče věnovali veškerý svůj čas a péči jeho sestře Ladě (opět uvedeno ve zdrobnělině, avšak opět se zástí a náznaky nezávisti).

Dospívání

Pan Jaroslav po ukončení základní školy šel studovat průmyslovou chemickou školu do Otrokovic. Stále trávil svůj veškerý čas u prarodičů. Jako důležitý okamžik v průběhu studia střední školy vidí to, že v prvním ročníku nezvládl předmět ruštiny, takže musel absolvovat opravné zkoušku. Uvádí, že se velmi pilně a poctivě učil na přezkoušení, a přestože u zkoušek dostal velmi jednoduchou otázku, tak zkoušku nezvládl a měl na výběr buď školu opustit nebo opakovat první ročník. Jeho otec odmítl opakování ročníku a rozhodl, že Jaroslav se vyučí v oboru stolařiny. Tu zvládl Jaroslav bez větších problémů, naopak poukazuje na jednoduchost studia. Jeho rodiče se posléze přestěhovali do Otrokovic a on nastoupil na vojnu. Vojnu uvádí jako období, kdy zjistil, že existuje více špatných a zlých lidí než lidí dobrých. Jaroslav měl rád muziku, zakoupil si kytaru a založil s kamarády kapelu, se kterou hráli po zábavách. Je patrné, že hudba pro něj znamenala mnoho a hraní s kamarády ho velmi bavilo a toto období si užíval.

Dospělost

V okolí pana Jaroslava se začali všichni ženit, zakládat rodiny. Pan Jaroslav se přestěhoval do rodinného domu do Tlumačova, který rodiče po celou dobu jeho dětství rekonstruovali. Avšak stav domu tomu neodpovídal, byl zchátralý a jeho sestra ho nechtěla. Proto ho rodiče poskytly jemu.

Na jedné zábavě se pan Jaroslav seznámil s dívkou Hana, v danou noc byl pod vlivem alkoholu, takže si na žádné detaily příliš nevzpomíná. Avšak dívka několik týdnů po této noci Jaroslavovi oznámila, že je těhotná, tudíž se okamžitě vzali. Těhotenství však nebylo skutečné, jednalo se o cystu na vaječniku a lékaři bylo sděleno, že Hana už nikdy nebude moct mít děti. Po dvou letech však Hana skutečně otěhotněla a narodila se jim dvojčata. Posléze však Hana začala Jaroslava podvádět, několikrát ji při nevěře přistihl. Posléze Hana požádala o rozvod a odstěhovala se i s dětmi. Pan Jaroslav toto nesl velmi těžce, sám uvádí: „*naštval jsem se, že překazila všechny moje sny*“, v důsledku toho se pan Jaroslav přestal stýkat nejen s ní, ale především s dětmi. Chvilí zvažoval, že ublíží jí i jejímu novému příteli.

Sám se však rozhodl, že touto cestou jít nechce, navštívil psychiatra, který mu doporučil pobyt v léčebně v Kroměříži. Tam byl dva měsíce a sám uvádí, že mu tento pobyt velmi pomohl, uvědomil si mnoho věcí, zklidnil se a začal znovu žít.

Opět se vrátil k hudbě, kterou velmi miloval, avšak začal také nadměru konzumovat alkohol a vystřídal velké množství krátkodobých vztahů. Sám si neuvědomuje, jak dlouho toto období trvalo, avšak uvádí, že bylo poměrně dlouhé. Jednoho dne s kamarády navštívil erotický klub a do jedné z dívek se zamiloval. Neuvědomoval si, že daná dívka je zatížená svou minulostí a tato práce na ní zanechá důsledky. Naopak si představoval, že z ní naopak bude dobrá máma, protože po svých pracovních zkušenostech bude chtít žít klidným životem. Navázal s ní tedy vztah. Lenka měla tři děti, dva syny vychovávala a třetího vychovával jeho otec. Přesto Jaroslavovi stále nedocházelo, že tento vztah nemá budoucnost, až nyní si uvědomuje, že to měl vidět hned. Zařídil, aby Lenka už nemusela pracovat v erotickém klubu, protože pracoval ve stolárně soukromě, měl dostatek financí. Avšak Lenka s tím nebyla spokojená, protože trávil příliš mnoho času ve stolárně a dle jejího názoru se daly peníze vydělat jinak, lépe a rychleji. Proto pan Jaroslav opustil práci a začal i s Lenkou poskytovat erotické služby zvláště i pro páry. Finančně se měli velmi dobře. Toto období podle něj trvalo asi pět nebo šest let. V průběhu tohoto období ho Lenka přemluvila, aby se nastěhovali do jejího domu (jednalo se spíše o starou chatu na okraji lesa, nikoliv rodinný dům) a dům pana Jaroslava v Tlumačově, který dostal od rodičů, prodali. Z peněz, které pan Jaroslav za dům dostal, musel vyplatit sestru, takže mu příliš mnoho financí nezbylo. Zbytek peněz však utratil velmi neuváženě – jezdili na dovolené, užívali si. Velmi rychle zjistil, že mu žádné peníze nezbyvají, proto museli začít zase pracovat. On sám se vrátil do zaměstnání stolaře do Kroměříže, Lenka se vrátila ke své práci do Zlína. Jaroslav převzal výchovu jejích chlapců, žil s nimi v chatě u lesa, která patřila Lence. Lenka se vrátila až v okamžiku, kdy měla vydělaný dostatek peněz. Rozhodla se prodat chatu, kde žili a přestěhovali se společně do Zlína do podnájmu. Za peníze, které Lenka vydělala a které získala z prodeje chaty žili velmi spokojeným životem dva roky, kdy si velmi užívali a utráceli, za cokoliv chtěli. Pan Jaroslav měl 38 let, takže nemyslel na budoucnost, měl pocit, že má stále dostatek životních sil. Lenka měla 26 let, byla mladá a plná života. V tu dobu však Jaroslavovi lékaři zjistili jaterní cystu, byl v nemocnici a lékaři mu zakázali pít alkohol a kouřit. Jaroslav je poslechl a začal žít lepším životním stylem. O dva roky později mu Lenka navrhla, že si pořídí společné dítě. Pan Jaroslav sice váhal, ale rozhodl se, že si nejdříve Lenku vezme, protože spolu žili již 8 let bez manželství. Lenka otěhotněla téměř

okamžitě a narodil se jim syn Franta. Když byl malému Frantovi asi rok, začali mít finanční potíže, Jaroslav musel začít trávit v práci více času a Lence začala chybět společnost, rodičovskou dovolenou si neužívala a začala trávit více a více času někde venku. Když byly malému Františkovi necelé čtyři roky, Lenka se rozhodla, že se k nim do bytu nastěhuje další muž, který jim bude pomáhat platit nájem, aby zlepšili svou finanční situaci. Pan Jaroslav s tím striktně nesouhlasil, sbalil malého Frantu a jel s ním ke své matce. Tam žil týden, avšak soužití u matky bylo velmi nepříjemné, až nemožné.

Proto se Jaroslav přestěhoval k ženě, se kterou v danou dobu udržoval vztah, který byl však velmi krátkodobý. Seznámil se s ní přes inzerát v období, kdy měl pocit, že ho Lenka zanedbává a podvádí, protože byla stále někde venku s přáteli ve společnosti. Proto se k ní přestěhoval do Kroměříže i s malým Frantou. Tato žena Kateřina měla jedenáctiletou dceru, která se však nesnesla s jeho synem. Malý Franta byl na Jaroslava velmi fixovaný, protože spolu trávili velké množství času a Jaroslav se o něj vzorně staral. V důsledku těchto hádek mezi dcerou Kateřiny a malým Frantou se Kateřina rozhodla pro ukončení vztahu. Kateřina však měla alespoň tolik slušnosti, že nevyhodila Jaroslava na ulici, ale napomohla jeho setkání se sociální pracovnící, která mu zařídila pobyt v azylovém domě v Kroměříži.

Azylový dům

Pobyt v azylovém domě snášel pan Jaroslav na počátku velmi špatně. Začal opět konzumovat alkohol (pouze pivo, nikoliv tvrdý alkohol) a kouřit cigarety. Žil v azylovém domě s malým Frantou a dalšími ženami, on tam byl jediný muž. S danými ženami navázal přátelské vztahy, navzájem si pomáhali, toto období popisuje velmi pozitivně. Po roce v azylovém domě pan Jaroslav se synem neměl kam jít, protože nemohl najít zaměstnání. Neměl pro malého Frantu hlídání a neměl nikoho, kdo by mu Frantu dováděl do školky či později do školy a posléze ho zase vyzvedával. Zde pan Jaroslav uvádí, že mu personál azylového domu vyčítal, že se nesnaží si nalézt zaměstnání. Jako rozpor uváděl to, že nebylo možno tam požádat o hlídání dítěte, avšak byl na něj vyvíjet tlak, aby si zaměstnání našel, přestože on argumentoval, že toho není schopen kvůli nesouladu pracovní doby a provozní doby mateřských škol. Protože musel po roce opustit daný azylový dům v Kroměříži, začal shánět další azylové domy, které by byly ochotny ho přijmout. Nejblíže byl azylový dům Zábřeh na Moravě, kde byly volné ubytovací kapacity, avšak byly tam ubytovány taktéž pouze ženy. Personál domova se však rozhodl, že poprvé přijmou i muže. Pan Jaroslav se tam tedy odstěhoval, ale protože tuto změnu snášel špatně, hned první den vypil několik piv, což se nelíbilo personálu domova a dostal první zápis. Jaroslav rychle navázal kamarádské

vztahy s dalšími ženami v domově, i s nimi dále konzumoval alkohol, ale velmi opatrně, aby na to personál domova nepřišel. Dál se vzorně staral o Frantu, neměl problém uklízet a vařit, takže neměl v domově žádné problémy. Měl v azylovém domě mezi jinými ženami určité postavení, opět je patrná jeho spokojenost s životem v domově. Avšak rok života v azylovém domě mu opět rychle utekl a pan Jaroslav neměl ani práci ani našetřené žádné finanční zdroje (zdůrazňuje, že je to nemožné s tím, jaké dostával sociální dávky). Po roce musel tento azylový dům opustit a jedna ze zaměstnankyň azylového domu mu napomohla nalézt jiný azylový dům, a to v Šumperku.

V azylovém domě v Šumperku žil Jaroslav v podstatě stejným životem jako v předchozích dvou azylových domech. Syn Franta již chodil do první třídy, učil se na dvojky. Po roce došlo ke stejné situaci, Jaroslav ho musel i se synem Frantou opustit. Zvažoval, kam půjde dál, přičemž do Kroměříže jít nechtěl s ohledem na své osobní nepříjemné zkušenosti mimo azylový dům, do Zábřehu se vrátit nemohl, protože tam měl spor s personálem domu, avšak azylový dům v Otrokovicích se rozhodl, že poprvé přijme i muže.

Azylový dům v Otrokovicích Jaroslava se synem sice přijal, avšak ani jeden z nich nebyli v Otrokovicích spokojeni. Malý Franta si dlouho zvykal ve škole, děti ho mezi sebe nechtěly přijmout. Jaroslavovi vadil režim na domově, který byl striktní a přísný. V tomto azylovém domě byly náznaky navázání vztahu s ženou z domova, avšak byla mnohem mladší, proto vztah ani nezačal. Jaroslav dál hledal zaměstnání, avšak začal mít problémy s kolenem a stále nemohl nalézt práci s pracovní dobou, která by byla v souladu s potřebami malého Franty. Po roce se Jaroslav se synem musel opět stěhovat do jiného domova

Azylový dům ve Zlíně přijímal Jaroslava opět jako prvního muže za historii fungování tohoto domu. Malému Frantovi se v nové škole líbilo, našel si i kamaráda, u kterého trávil mnoho času a hrál s ním hry na počítači. Zhoršil se mu školní prospěch. V tu dobu se Jaroslav seznámil s prodavačkou, která podle něj byla solidní. V důsledku nespokojenosti v Otrokovicích začal Jaroslav opět konzumovat alkohol, konkrétně pivo. V důsledku toho se mu opět objevila cysta na játrech a byl opět v nemocnici. Tam mu bylo řečeno, že pokud bude dále pít, musí počítat s tím, že játra již tuto zátěž nebudou zvládat. Protože Jaroslav chtěl být pro malého Frantu zdravý, přestal kouřit i pít. Posléze se panu Jaroslavovi stal úraz, malý Franta byl po danou dobu u babičky – matky Jaroslava. Jaroslav byl po dobu úrazu u prodavačky Andrei. Ta však žila v malém bytě 1+1, proto se k ní Jaroslav se synem nemohli nastěhovat. Navázali přátelský vztah, Andrea mu pomáhala nalézt zaměstnání, avšak neúspěšně, podařilo se jim nalézt pouze brigádu. Protože syn už byl starší a mohl být

sám, podařilo se mu nakonec nalézt zaměstnání na plný úvazek. Jaroslav chodil s prodavačkou Andreou. Ta však vztah ukončila s tím, že si našla perspektivnějšího muže. Jaroslav začal znovu konzumovat alkohol a znovu skončil v nemocnici. Jaroslav se nepoučil a i přesto, že měl zaměstnání, pro Frantu našel adekvátní hlídání a situace se celkově uklidnila, pil i nadále.

K životů v azylových domech uvádí, že v každém azylovém domě se dbalo na něco jiného. Zatímco v některých domech se dbalo na spotřebu vody, jinde se dbalo na spotřebu elektřiny, v dalším azylovém domě byl klíčový úklid. Sám uvádí, že byl schopen se tomuto přizpůsobovat, aby mohl v azylovém domě klidně žít a byl spokojený. Taktéž zdůrazňuje, že azylové domy realizovali pro své klienty různé výlety a volnočasové aktivity, které velmi oceňoval s ohledem na malého Frantu.

Současná situace

Pan Jaroslav získal od města Zlín možnost městského ubytování. Získává různorodé sociální dávky, příspěvky na bydlení, doplatky na bydlení, hmotnou nouzi, přídatky na dítě, má zažádáno o částečný invalidní důchod, protože si při stěhování do tohoto městského bytu zlomil krční obratle. V důsledku toho není schopen fyzicky pracovat. Jeho syn má šestnáct let, pan Jaroslav šedesát, avšak nemá našetřené žádné peníze a uvádí, že systém mu neumožňuje našetřit na vlastní bydlení a zlepšit svůj život. Žije i se svým synem velmi skromně, mají 100 Kč na den a zlepšení situace do budoucna je nepravděpodobné. Pan Jaroslav se považuje za slušného člověka, svému synovi dal vždy vše, co potřeboval a vždy dbal na jeho zájmy. Na období života v azylových domech, kde celkově strávil více než 5 let svého života vzpomíná však celkově pozitivně.

5.1.2 Příběh druhý – Vítěslav

Druhým respondentem je pan Vítěslav, který je Romské národnosti, má 50 let, má jednu dceru, které jsou momentálně 4 roky. Pan Vítěslav (na rozdíl od pana Jaroslava) popisuje svůj životní příběh velmi stručně, jasně a bez zbytečných informací. Je si vědom své situace, do které se však z velké části dostal kvůli vlastní nevědomosti nebo v důsledku nepříznivé životní situace jiných osob. Nezapříčinil si svou vlastní situaci sám, je spíše důsledkem sledu okolností.

Dětství

Pan Vítěslav se narodil v Lučenci a byl osmým nebo devátým dítětem rodičů, kteří ho velmi brzy po porodu dali do kojeneckého ústavu v Luhačovicích. Z tohoto ústavu ho adoptovali v roce rodiče, které považuje za své pravé rodiče, v rozhovoru je pojmenovával jako „mamku a tatku“ a hovořil o nich pozitivně. O čtyři roky později si jeho adoptivní rodiče vzali z kojeneckého ústavu také sestru. Ani on a ani jeho sestra nikdy neměli zájem své biologické rodiče hledat, jejich adoptivní rodiče je milovali a velmi dobře se o ně starali, jezdili na dovolené i lyžovat do Krkonoš. Vítěslav vzpomíná na svou hokejovou kariéru, kdy v dětství hrál hokej za Brno. Dané období života pro něj bylo velmi pozitivní, jeho vlastními slovy: „*no bylo to super*“. Navštěvoval základní školu v Brně a žil běžným životem dítěte a posléze dospívajícího.

Dospívání

Po základní škole nevěděl, jaké zaměstnání by chtěl zvolit. S ohledem na komunistický režim, který tehdy panoval, se rozhodl on a několik jeho kamarádů, že po základní škole půjdou na vojenské gymnázium. Přestože pan Vítěslav neměl příliš dobré studijní výsledky, na vysvědčení ze základní školy měl trojky, byl velmi fyzicky zdatný v důsledku sportovních aktivit, které vykonával, tudíž byl na vojenskou školu přijat jako jediný, jeho kamarádi neudělali testy. Jeho otec ho neustále motivoval, aby si udělal maturitu a mohl si nalézt dobrou kancelářskou práci a žít řádným životem. Po dvou letech teoretického studia již pana Vítěslava výuka nebavila, a tak využil možnosti dodělat si školu už v rámci civilu. Posléze absolvoval rok vojny a po návratu nastoupil do zaměstnání v Zetoru, kde pracoval několik let ve slévárně. Vydělával na tehdejší dobu nadstandardní výplatu a celou výplatu utratil za zábavu a za to, za co chtěl, neměl žádné povinnosti. Nemusel rodičům přispívat vůbec nic, neplatil si vlastní jídlo ani oblečení, jeho rodiče mu vše hradili. Zpětně to vidí jako chybu, protože tak nebyl schopný získat základy finanční gramotnosti. Přestože o svých rodičích mluví pan Vítěslav pozitivně, toto bere jako chybu a selhání jeho rodičů, kteří to zjevně dělali z lásky.

Dospělost

Protože práce ve slévárně ho po mnoha letech přestala bavit, nepřinášela mu uspokojení, našel si práci na stavbě. Tato práce ho skutečně bavila a do určité míry ji vykonává dodnes. O své práci hovoří velmi pozitivně, je pyšný, že se naučil kopat studny a vykonávat veškeré zednické práce. Opět pobíral nadstandardní plat. Následně chtěla firma, ve které pracoval,

aby nepracoval již jako zaměstnanec a stal se živnostníkem, a tak si měl platit sám sociální pojištění a další odvody. Na to pan Vítěslav sice přistoupil, avšak nikdy se nestaral, zda má skutečně v pořádku daně a další odvody. Nevěděl, že musí odvádět pravidelné platby na pojistné a musí odevzdávat daňová přiznání apod. Na to, že má dluhy na zdravotním a sociálním pojištění přišel až po mnoha letech a bylo nezbytné, aby je začal splácet. To, že zjistil, že má dluhy na odvodech, zajistila jeho manželka Dana, která chtěla, aby měl vše v pořádku. Ta mu pomohla vše formálně vyřídit a část dluhů mu pomohli zaplatit rodiče jeho manželky. S manželkou Danou měl dceru Petru, s dcerou se stále stýká. Pan Vítěslav však byl své manželce nevěrný, ta reagovala okamžitým rozvodem.

Pan Vítěslav dál pracoval na stavbách, žil v podnájmu. Jeho otec zemřel, matka byla vážně nemocná, Vítěslav za ní každý den jezdil a staral se o ni. Posléze zemřela i jeho matka. Při řešení dědictví po rodičích došlo k neshodě mezi Vítěslavem a jeho sestrou a Vítěslav přišel o velkou část dědictví, které mohl získat a které by mu pomohlo. V tu dobu navázal vztah se Zuzanou, která bydlela na ubytovně a měla už tři syny. S jejími chlapci má Vítěslav dobrý vztah, má je rád. Se Zuzanou si pořídil dceru Jasmínu.

Zuzana dříve pracovala na brigádě jako servírka v restauraci Slovan, posléze pracovala v domově seniorů v Bystřci. Avšak měla úraz při nehodě tramvaje. Ona sama byla poměrně hodně zraněná. Měla získat odškodnění 450 tisíc Kč, avšak v důsledku exekucí nedostala nic, všechny peníze odešly na úhradu dluhů. Zhoršil se její zdravotní stav, měla potíže s nohama, s ledvinami, většina z těchto zdravotních problémů byla důsledkem jejího minulého vztahu, kdy ji její partner fyzicky týral. Protože Zuzana nikdy dlouhodobě nepracovala (byla buď na rodičovské dovolené, nebo měla krátkodobé a nárazové brigády), získala jen velmi nízký invalidní důchod. Její zdravotní problémy se prohlubovaly a byla více času v nemocnici než doma. Mirek se sám však nebyl schopen starat o všechny děti, proto synové Zuzany byli odebráni z její péče a OSPOD rozhodl o jejich umístění do dětského domova. S chlapci se však Zuzana i Vítěslav pravidelně vídali, odebrání z péče bylo pouze důsledkem špatné finanční situace a nemožnosti se o chlapce řádně starat z důvodu zdravotních problémů. Vítěslav šel s Jasmínou na mateřskou dovolenou, Zuzana nebyla z důvodu zdravotních potíží schopna se o ni starat.

Azylový dům

V danou dobu přišel Covid-19, kdy pandemie znepříjemnila život všem občanům a měla také nepříznivý vliv na finanční hospodaření občanů a rodin. Vítěslav, Zuzana a Jasmína společně v podnájmu, řešili problém dlouhodobého zdražování ceny tohoto podnájmu, kdy

jim majitel neustále zdražoval nájemné z 10 000 Kč až na 15 500 Kč. Proto si našli jiný podnájem a ve starém bytě zrušili smlouvu. Nový podnájem jim však týden před stěhováním majitel odřekl, a tak neměli kam jít. Tuto situaci Zuzana nezvládla a její psychický i zdravotní stav se natolik zhoršil, že si vyžádal hospitalizaci. On s dcerou Jasmínou se uchýlil do charitního domova, kde začali žít. Vítěslav měl ale problém s financemi, rodičovský příspěvek byl velmi nízký, proto Vítěslav chodíval na brigády, obvykle pracoval na černo, a to jenom tehdy, když byl někdo ochotný mu pohlídat dceru. Zuzanin zdravotní stav se nadále zhoršoval, lékaři si nevěděli rady s tím, jak jí pomoci, neustále byla hospitalizovaná. Vítěslavovi se nedařilo nalézt zaměstnání, protože se musel starat o malou Jasmínu a soulad pracovní doby s otvíracími dobami mateřských škol nebyl. Vítěslav si posléze začal brát různé půjčky. V současné době ani netuší, kolik půjček a v jaké výši má.

Vítěslav k životu v azylovém domově přistupuje velmi realisticky a objektivně. Uvádí, že život v azylovém domě byl nezbytný, protože finanční zdroje byly minimální a v důsledku Covidu, péče o Jasmínu a nemoc Zuzany nemohl žít v podnájmu. Vztah mezi Zuzanou a Vítěslavem není ideální, Zuzana je stále v různých nemocničních zařízeních, má bolesti, je jí zle a je na Vítěslava nepřijemná, pokud za ní přijde, což mu vadí. V poslední době často myslí na svou první ženu a dceru, stýská se mu po nich a je mu líto, že vztah pokazil.

Současná situace

Pan Vítěslav stále žije v azylovém domě. Pevně věří, že by se mu podařilo nalézt nějaký podnájem, ale sám realisticky uznává, že šance na nalezení adekvátní práce, která by uživila jeho, Jasmínu a popřípadě i Zuzanu, pokud by si ji mohl vzít domů, jsou malé. Jasmína je velmi malá, začne chodit do mateřské školy, zdravotní problémy Zuzany budou s velkou pravděpodobností dlouhodobé a naděje na zlepšení jejího zdravotního stavu jsou minimální. Pokud mu někdo s placením podnájmu a dalších nezbytných výdajů nepomůže, pak není schopen sám vše zvládat. Proto nevidí žádnou pozitivní budoucnost, žije ze dne na den, od jedné dávky ke druhé. Předpokládá, že po ukončení maximální doby, po kterou může zůstat v azylovém domě, se přesune do jiného azylového domu i s dcerou.

Pan Vítěslav svůj život v azylovém domě chválí, uvádí, že personál domu mu velmi pomáhal, poradil, dal mu kontakt na neziskovou organizaci, která ho vede při komunikaci s OSPODEM, pomáhá mu hradit nákupy jídla apod.

5.1.3 Příběh třetí – Pravoslav

Třetím informantem je pan Pravoslav, který má 37 let, má dva syny, kterým je 19 a 10 let. Pan Pravoslav popsal svůj životní příběh stručně a obdobně jako pan Vítěslav se zabýval pouze zásadními událostmi, nepopisoval zbytečné detaily. Zmiňoval pouze ty situace, které on sám považuje za důležité s ohledem na jeho stávající situaci. Do nepříznivé životní situace se dostal spíše vlastní laxností a důvěrou ke své ženě Stele, která otěhotněla v šestnácti letech, a právě toto nechtěné předčasné těhotenství mělo výrazný vliv na její následné chování, které ovlivnilo i pana Pravoslava. Ten však svou situaci byl schopen vyřešit velmi rychle a efektivně.

Dětství

Pravoslav se narodil jako nejmladší z pěti dětí, přičemž se dvěma staršími sourozenci vyrůstal v dětském domově, dvě jeho nejstarší sestry žili v dětské vesničce. Od nejstarší sestry ví, že jeho rodiče byli alkoholici, kteří se o své děti nestarali. Právě nejstarší sestra se snažila o své čtyři mladší sourozence co nejvíce starat, bála se, že přijde OSPOD a všichni budou muset jít do dětského domova. Rodiče nadměrně užívali alkohol a nepracovali, měli finanční problémy, často se stěhovali z jedné ubytovny na druhou. Nakonec byly všechny děti z péče rodičů skutečně odebrány poté, co rodiče odešli z ubytovny a tři dny se nevrátili. Na život v dětském domově vzpomíná dobře, oceňuje péči a starost personálu dětského domova. Jen zmiňuje závist, kterou cítil, když rodiče ostatních dětí projevíli o děti z domova zájem a občas si je brali. Jejich rodiče jim jednou za čas poslali pohled a vůbec je život jejich dětí nezajímal. Přesto na dětství vzpomíná s láskou, kdy v domově měl dostatek volnočasových aktivit, mohl jezdit na tábory, v zimě na hory a v létě k moři. Jako významnou osobu zde uvádí správce v dětském domově, za kterým chodil a který mu vždy rád poradil. Velmi si ho vážil a mrzela ho jeho předčasná tragická smrt. Chyběl mu domov a láska rodičů.

Dospívání

Po ukončení základní školy nastoupil na odborné učiliště, kde studoval obor kuchař – číšník. Vzpomíná na svého mistra, který ho dokázal motivovat k učení a k tomu, že absolvoval při studiu i další kurzy. Přes týden bydlel na internátu a o víkendech žil v dětském domově. Na dospívání vzpomíná jako na období prvních lásek, prvních vydělaných peněz a nových zážitků. Přiznává však, že ve druhém ročníku začal vzdorovat a chtěl si užívat. Protože však žil v dětském domově, musel často lhát (na internátu tvrdil, že o víkendu jede do dětského

domova a v dětském domově tvrdil, že o víkendu chce zůstat na internátu). Přitom však trávil víkendy na diskotékách, zábavách a u kamarádů. Ve třetím ročníku potkal na diskotéce dívku Stelu, do které se zamiloval. Dívka taktéž pocházela z nefunkční rodiny, vyrůstala s babičkou a o svých rodičích nemluvila. Stela se učila na prodavačku ve stejném městě, jako studoval Pravoslav. V té době bylo Pravoslavovi sedmnáct let a Stele bylo šestnáct let, začali spolu žít intimně a bez ochrany. V důsledku toho Stela samozřejmě brzy otěhotněla, došlo k tomu před závěrečnými zkouškami Pravoslava.

Dospělost

Pravoslav a Stela se rozhodli, že si dítě nechají, vzali se i přes to, že Stela nebyla plnoletá. Se svatbou a životem Pravoslava zásadně nesouhlasili jeho sourozenci. Pravoslav udělal závěrečné zkoušky, začal pracovat jako číšník v baru a veškerý volný čas trávil se Stelou. Ta přerušila školu a připravovala se na příchod syna. V danou dobu žili u babičky Stely, měli však zažádáno o byt a čekali, že jej brzy dostanou. Stela se po narození syna vrátila do školy, aby si dodělala alespoň výuční list, Pravoslav se snažil co nejvíce pracovat, přesto však Stela nebyla spokojená. Babička Stely jim v tu dobu velmi pomáhala a snažila se usnadnit jim život. Stela však tohoto využívala, a zatímco byl Pravoslav v noci v baru, kde pracoval, nechávala malého syna babičce a sama se chodila bavit. Utrácela úspory, které byly připravené na zařízení bytu.

Když měl syn tři roky, dostali přidělený byt, avšak neměli žádné úspory, protože je Stela v průběhu mateřské utratila. Proto se dohodli, že Stela půjde do práce, on si bude brát co nejvíce směn v práci a syn nastoupí do mateřské školy. Vzali si půjčku, aby mohli zařídit byt a řádně žít. Stela však byla ve své práci nespokojená a snažila se změnit svou práci. Pravoslav k tomuto uvádí, že Stela hledala možnosti „*jak do ní nechodit, ale pobírat nějaké peníze*“. V tu dobu poradila Stele její kamarádka, aby si pořídili druhé dítě, že to vyřeší její nespokojenost. Protože Stele vážně onemocněla její babička a bylo třeba se o ni starat, Pravoslav i přes původní nesouhlas, přistoupil k pořízení druhého dítěte. Stela by se starala o babičku a o děti a pobírala příspěvky v rodičovství. Babička však zemřela a nedožila se narození druhého pravnuka. Péče Stely o děti a domácnost byla stále horší, Stela vysedávala s kamarádkami, pila alkohol a o děti se vůbec nestarala. Pokud měl Pravoslav volno, pak Stela okamžitě odcházela s tím, že si chce užívat život, protože si nic ze svého mládí neužila. Protože Stela holdovala alkoholu stále více, Pravoslav se obával, zda je schopná se starat o děti, zatímco on je v práci. Proto změnil zaměstnání a začal pracovat na ranní a odpolední směnu, aby mohl být více s dětmi. Když pracoval na ranní směnu, musel ráno odvést děti do

školky a do školy a po směně je vyzvedával. Pokud však pracoval na odpolední směnu, Stela zapomínala děti vyzvedávat a on musel neustále řešit nějaké problémy. Stela po uplynutí rodičovské dovolené odmítala nastoupit do zaměstnání, spoléhala se na sociální dávky, které byly přibližně ve stejné výši, které by dostávala za výkon zaměstnání. Protože Pravoslav a Stela měli společný účet a finance, které Pravoslav příliš nehlídal, zjistil až pozdě, že Stela nehradila nájem, splátky půjčky, stravné pro děti ve škole a školce. Kromě toho si Stela brala také další půjčky, zařídila vysoký kontokorent. Protože ji však Pravoslav stále miloval a chtěl, aby jejich chlapeč vyrůstali v úplné rodině, nechtěl se s ní rozvést.

Pravoslav prozřel až v okamžiku, kdy k nim do bytu přišli exekutoři a následně pracovníci OSPOD, kteří jim chtěli odebrat děti. To Pravoslav však nemohl dopustit, a proto požádal o pomoc sourozence, z nichž tři žili v okolí Znojma. Ti mu napomohli nalézt azylový dům, který v tu dobu nově začal přijímat i muže s dětmi. Jednalo se o období letních prázdnin, kdy druhý syn měl v září nastoupit do první třídy základní školy. V daném místě byly děti zvyklé, měly zde své kamarády a zázemí a Pravoslav stále váhal a věřil, že se Stela změní. Ta mu však velmi sprostě řekla, že už ho nemiluje a že má jít i s dětmi (které nazvala sprostě „hajzlíkama“) pryč.

Azylový dům

Pravoslav se i s chlapeč nastěhoval do azylového domu ve Znojmě. Personál domu mu velmi pomáhal, radil mu v úředních záležitostech a pomohl mu vyřešit rozvod a svěření synů do péče. Taktéž mu doporučili požádat o rady dluhovou poradnu, ta mu poradila, jak vyřešit finanční situaci. Děti nastoupili v září do školy ve Znojmě a Pravoslavovi se podařilo velmi rychle si nalézt zaměstnání v restauraci pouze na ranní směnu, tudíž mohl svou práci efektivně skloubit s rodinným životem a péčí o děti. Pokud musel Pravoslav zůstat v práci déle, pak mu pomáhali jeho sourozenci.

Pravoslav velmi chválí práci personálu azylového domu, který se snažil Pravoslavovi ukázat správnou cestu životem a pomáhal mu vyřešit jeho problémy.

Současná situace

Pravoslav během pobytu v azylovém domě zažádal o přidělení městského bytu, který velmi rychle dostal a kam se s dětmi nastěhoval. V tomto bytě žije stále. Starší syn již dosáhl plnoletosti a studuje střední odbornou školu. Mladší syn je na základní škole a přemýšlí, jakou školu si zvolí po ukončení základní školy. Se Stelou nejsou v kontaktu, z doslechu se však dozvěděli, že žije v Praze a je z ní bezdomovec.

5.1.4 Příběh čtvrtý – Stanislav

Čtvrtým informantem je pan Stanislav, který má 58 let a má 1 syna, který má 14 let. Také pan Stanislav popisuje svůj život velmi jasně a stručně. Ač je patrné, že v některých situacích se stal pan Stanislav obětí (dluhy z podnikání), v jiných situacích byl na vině pan Stanislav, který s ohledem na svůj životní styl a špatná rozhodnutí skončil v azylovém domě. Sám se příliš nesnaží svou situaci aktivně řešit, spíše upadá do pasivity.

Dětství

Pan Stanislav se narodil jako druhé dítě, jeho rodina žila ve Vsetíně. Měl starší sestru, která se o něj starala a on neměl naprosto žádné povinnosti. Jeho otec byl nadšený, že má syna, a tak Stanislavovi procházelo veškeré jeho problémové chování. Dostával mnoho ředitelských důtek, Stanislav se neustále choval nevhodně. Protože však jeho otec byl v období komunismu vysoce postaveným funkcionářem, vždy se jeho problémové chování promíjelo a ignorovalo. Jeho otec vždy zařídil, aby Stanislav nemusel nést nepříznivé důsledky svého chování. Jeho matka pracovala ve školní jídelně. Měli dostatek všeho, a to i přesto, že v tehdejší době byl nedostatek veškerého množství. On sám vzpomíná na to, že „*měli jsme banány a mandarinky i tehdy, když nebyly zrovna Vánoce*“.

Dospívání

V době, kdy se Stanislav učil na zámečníka na středním odborném učilišti, vážně onemocněla jeho matka. O něj a otce pečovala starší sestra, která byla v danou dobu už dospělá a chodila do práce. Otce nemoc matky zasáhla velmi silně, proto Stanislav mohl žít nezřízeným životním stylem – pil alkohol, ještě před dosažením plnoletosti způsobil dopravní nehodu, chodil za školu. Otec stále veškeré jeho problémové chování řešil za něj.

Po dokončení střední školy Stanislav nastoupil na vojnu. I zde doléhal vliv jeho otce a po absolvování základního výcviku se stal řidičem velitele na vojně a byl zde tedy velmi spokojený. V průběhu vojny navazoval krátkodobé vztahy s dívkami, se kterými žil intimně. Jedna z těchto dívek Kristýna otěhotněla a Stanislavovi to oznámila až v okamžiku, kdy již byla v pokročilé fázi těhotenství. Stanislav se s ní oženil, manželství však mělo jen velmi krátké trvání. Neměli byt a ani peníze, proto se hned po odchodu z vojny rozvedl a odjel zpět do Vsetína. Dceru od té doby nikdy neviděl, jeho otec vyplatil Kristýnu částku 150 000 Kč a Stanislav se o ně pak již nikdy nezajímal.

Dospělost

Po návratu z vojny do Vsetína nastoupil pracovat do zbrojovky jako zámečník. Po revoluci se rozhodl se svým kamarádem, že začnou podnikat. Tatínek jeho kamaráda měl s ohledem na svou pozici dostatek informací a rodina Stanislava zase měla velké množství finančních zdrojů. Díky tomu si Stanislav a jeho kamarád společně v dražbě koupili benzínovou pumpu a pustili se aktivně do podnikání. Na toto období Stanislav vzpomíná jako na velmi krásné období, kdy byl mladý, komunikativní a jeho podnikatelské aktivity vzrůstaly.

Posléze se znovu oženil, přičemž sám uvádí, že před svatbou řekl své budoucí ženě, že už jednou ženatý byl a že sám vlastně na svou první ženu a dceru zapomněl, ani si neuvědomoval, že existují. Jeho druhá žena Veronika byla o sedmnáct let mladší a měla velké představy o budoucnosti. Chtěla velký dům, jezdit na dovolené a samozřejmě si pořídit děti. Bohužel se jim však dlouho nedařilo počít dítě, a to i přes četné návštěvy center asistované reprodukce v České republice i zahraničí.

O několik let později dostal Stanislav infarkt. Jeho kamarád – společník v podnikání využil indispozice Stanislava, převzal jeho zakázky a sdělil mu, že se bude po dobu jeho zdravotních problémů o vše starat. Stanislava požádal o podpis směnek za účelem uzavření velké zakázky, kterou po dlouhou dobu plánovali. Avšak jeho společník ho podvedl, nechal si aktiva firmy a Stanislavovi zbyly pouze směnky a dluhy.

V této době mu žena oznámila, že je po letech snažení konečně těhotná a čeká jejich syna, ale neví, zda chce ve vztahu dále pokračovat, protože se Stanislavem je nuda. Narodil se jim syn. Manželka Veronika si našla nového movitého přítele a rozvedla se s ním. Nejdříve se společně dohodli na střídavé péči, tu však syn velmi těžko nesl. Proto Veronika nakonec souhlasila s tím, že syn zůstane v péči Stanislava, protože spolu měli a mají krásný a vřelý vztah. Syn však trpí epilepsií a poruchami učení.

Stanislav nadále bojoval s finančními problémy a dluhy, které mu z podnikání zůstaly. Musel proto prodat byt a za poslední finanční zdroje splatit své dluhy. V důsledku zdravotních potíží již Stanislav nemohl dále pracovat, dostal invalidní důchod, který byl s ohledem na předchozí minimální úhrady pojištění minimální. Tento důchod a alimenty od bývalé ženy Veroniky nestačily na pokrytí nezbytných životních nákladů a potřeb. Stanislav se také potýkal s hazardem, kde prohrál své poslední peníze. O možnosti života v azylovém domě se dozvěděl právě v restauraci, kde prohrál peníze.

Azylový dům

Pan Stanislav se přestěhoval do azylového domu ve Vsetíně. Až od personálu domu zjistil, že existuje systém sociálních dávek a že o ně může požádat. Tam žil jen krátkou dobu, protože brzy poznal starší ženu, která mu velmi pomohla. Sám uvádí, že „*opravdu mě i syna zachránila*“. Nastěhovali se k ní a začali u ní žít. Avšak s ohledem na její věk a nadváhu ji začal podvádět, což ona samozřejmě brzy zjistila a pana Stanislava i se synem vystěhovala. Proto požádal opět o umístění do azylového domu, kde pro něj a jeho syna bylo volné místo.

Současná situace

V současné době je ubytován v azylovém domě ve Vsetíně podruhé, nepracuje a pobírá invalidní důchod a další sociální dávky. Jeho syn navštěvuje základní školu. Pan Stanislav zvažuje, že požádá o pomoc svou sestru. Sám si uvědomuje, že jeho perspektiva do budoucna je velmi špatná a že pravděpodobnost nalezení zaměstnání vhodného pro něj s ohledem na jeho zdravotní stav je velmi malá. Snaží se vhodně vychovávat syna, aby z něj vyrostl řádný člověk. Představa, že by o syna přišel a ten by žil s rodiči jeho bývalé manželky, je pro něj nepředstavitelná. Stanislav je v domově spokojený, je vděčný za pomoc pracovníků a za stabilní prostředí, které zde panuje.

5.2 Kategoriálně – obsahový modus

V předchozí kapitole byly interpretovány životní příběhy otců – klientů azylových domů pro matky s dětmi. Z analýzy dat s ohledem na období v životě člověka vyplynula následující společná témata: dětství, dospívání, dospělost. Téma azylového domu a současné situace vyplývá z názvu této práce a z nastaveného cíle a výzkumných otázek. Informace jsou mezi sebou porovnávány a jsou hledány totožné nebo naopak odlišné znaky.

5.2.1 Dětství

Oblast dětství informantů je vyhodnocena za pomoci následující tabulky 2. Přes výraznou rozdílnost znaků života v dětství je možno uvést, že žádný z informantů neprožil „standardní“ dětství, kdy by vyrůstal v plně funkční rodině u biologických rodičů, která by plnila všechny své role a řádně vychovávala své děti.

Pravoslav žil v dětském domově a na život v dětském domově vzpomíná s láskou; Vítěslav byl adoptovaný a jeho adoptivní rodiče velmi dbali na jeho rozvoj, vzdělání a zájmové

aktivity; Jaroslava vychovávali prarodiče, protože jeho rodiče se věnovali raději jeho sestře; Stanislav žil v dětství nadstandardním životem, výchova byla protektivní.

V dětství se Jaroslav potýkal se zanedbáním výchovy ze strany rodičů, což mělo vliv na období jeho dospívání. U Vítěslava, Pravoslava a Stanislava lze sice taktéž hovořit o tom, že nebyly naplněny všechny funkce rodiny a docházelo k chybám při výchově, avšak u Jaroslava byla situace nejsilnější, protože jasně spatřoval, že jeho rodiče disponují rodičovskou láskou, ta však byla určena pro jeho sestru, nikoliv pro něj.

Tabulka 2 Analýza dětství (vlastní zpracování)

Dětství	Specifika
Jaroslav	Emocionální potřeby Jaroslava zajišťovali prarodiče
Vítěslav	Byl devátým dítětem biologické matky, rok žil v dětském domově, emocionální potřeby byli saturovány adoptivními rodiči
Pravoslav	Rodiče alkoholici, žil v dětském domově
Stanislav	Protektivní výchova, otec řešil všechny problémy rizikového chování syna

Hlavním společným znakem je **nefunkční orientační rodina**.

Oslovení muži se potýkali v dětství s různými typy extrémů – absolutního nezájmu rodičů nebo snaha otce řešit veškeré problémy svého syna, aniž by mu umožnil, aby se sám poučil ze svých chyb a řešil si je sám. Je tedy možno nalézt vliv nestandardního dětství jednotlivých mužů na jejich další život.

5.2.2 Dospívání

Období dospívání oslovených mužů je vyobrazeno v následující tabulce 3. Již zde je možno v období dospívání nalézt společné známky s náznakem rizikového chování, kdy hledali sami sebe a které v některých případech přímo, v jiných nepřímo, vedlo k neutěšené životní situaci daných mužů.

Jaroslav velmi holdoval alkoholu, a to už v období dospívání, kdy žil nespoutaným životem – alkohol, cigarety a jiné aktivity související s tímto věkem. Vítěslav sice studoval vojenské gymnázium, neměl však o studium zájem, raději pracoval, aby mohl vydělávat peníze a užívat si naplno života. Pravoslav vzdoroval a v důsledku jeho touhy se bavit a užívat si na zábavách s děvčaty jeho dívka Stela otěhotněla již v šestnácti letech, jejich mládí tedy skončilo velmi rychle. Stanislav období dospívání charakterizuje jako období, kdy nadělal velké množství potíží a problémů, chodil za školu, způsobil dopravní nehodu apod. Vše za něj však řešil otec a on nemusel čelit následkům svých činů, což ho v budoucnu dovedlo

k neschopnosti postavit se problémům a okamžitě a adekvátně je řešit. Vliv dětství na období dospívání je patrný a je možno uvést, že frustrace z dětství měla přímý vliv na dospívání především u Jaroslava a Stanislava. Tento vliv potvrzuje taktéž Čevela (2015, s. 38), podle kterého výchozí rodina, do které se člověk narodil, utváří základní hodnotový žebříček, z něhož člověk čerpá ve svém dospělém životě a který posléze předává svým vlastním dětem. Zde vzniká koloběh, který je těžké přerušit.

U všech mužů je patrné, že motivace ke studiu a snahy o vzdělávání a vlastní růst byla na velmi nízké úrovni. Každý z nich se potýkal se studijními problémy, ať už menšími či většími a nikdo neměl tendenci snažit se rozšiřovat své vzdělání po ukončení studia. Stejně tak žádný z mužů neabsolvovat rekvalifikační či jiný kurz. U Stanislava se vyskytovalo naprosto zřetelné rizikové chování, které nebylo jeho rodiči detekováno a nebylo řešeno, spíše přímo naopak – jeho otec ho v tomto rizikovém chování podporoval tím, že jeho problémy řešil za něj, bránil tomu, aby byl Stanislav adekvátně potrestán za své chyby, a tak se mohl poučit do budoucna.

Tabulka 3 Analýza dospívání (vlastní zpracování)

Dospívání	Specifika
Jaroslav	Odmítání zodpovědnosti a přijetí vlastních rolí, touha žít životem bez pravidel
Vítěslav	Nulová motivace ke studiu a vlastnímu rozvoji, větší význam kladl finančnímu zajištění a hmotným hodnotám
Pravoslav	Předčasné těhotenství jeho partnerky ukončilo období jeho dospívání, musel předčasně převzít roli otce a živitele rodiny
Stanislav	Otec řešil jeho problémy, čímž eliminoval možnost správného rozvoje hodnot

Společným znakem je **náznak rizikového chování, nízká úroveň vzdělání.**

V průběhu dospívání jsou patrné znaky s náznakem rizikového chování u všech mužů, avšak tyto znaky nemusí být nutně determinantem budoucího vývoje – může se jednat pouze o hledání sebe sama, které je v tomto období lidského života naprosto běžné. Je patrné, že problémy z období dětství si muži přenesli i do dospívání, které ani u jednoho z nich nebylo klidné. Především u Jaroslava a Pravoslava je patrné již z charakteristiky období dospívání, že negativní důsledky jejich chování musely mít nepříznivý vliv na jejich další život.

5.2.3 Dospělost

Dospělost mužů je analyzována za pomoci následující tabulky 4. Je patrné, že oslovení informanti měli více vztahů (ať už v manželství nebo bez jeho uzavření) a tyto vztahy byly

spojeny vždy s dětmi, a to i přes finanční a bytovou situaci, která se již v daném období jevila jako nepříznivá. Zde jsou tedy již patrné jasné společné znaky – více nefunkčních vztahů, nedostatek finančních zdrojů, dluhy. Alkoholismus byl nalezen pouze u Jaroslava, gamblerství zase u Stanislava.

Faktem však je, že Vítěslav se do nepříznivé životní situace dostal, aniž by na tom měl hlavní podíl viny – jeho žena Zuzana byla dlouhodobě nemocná, doktoři jí neuměli pomoci, ona sama nebyla schopná pracovat ani se starat o dceru. Faktem však je, že jeho finanční negramotnost a nedbalost způsobila nedoplatky na sociálním a zdravotním bydlení, které způsobily, že Vítěslav neměl žádné finanční prostředky navíc. Jeho laxnost k řešení problémů také nebyla nápomocna ke zlepšení situace. Podobně i Pravoslav se dostal do situace, aniž by sám aktivně napomohl nepřízni. Jeho mladá žena Stela nezvládla mateřství v brzkém věku, to na ni mělo neblahý vliv, nechtěla pracovat, chtěla si raději užívat. Proto si brala půjčky, které nesplácela. O děti se nestarala a neměla zájem udržovat rodinný život. Pravoslav zjistil, v jaké finanční situaci se nachází, až když bylo pozdě. Opět nedbalost Pravoslava a jeho laxnost vůči kontrole finančních zdrojů rodiny ho přivedla do této situace.

Tabulka 4 Analýza dospělosti (vlastní zpracování)

Dospělost	Specifika
Jaroslav	Závislost na alkoholu, finanční negramotnost, nezodpovědné chování
Vítěslav	Neznalost legislativy, nedbalost, finanční negramotnost
Pravoslav	Přijetí dospělého života a role otce v úzkém věku bylo spojeno s nedostatkem životních zkušeností, které vedly k rozpadu rodiny
Stanislav	Nezřízený život, finanční negramotnost, citová deprivace, neschopnost přijmout vlastní odpovědnost

Společným znakem je **finanční negramotnost, nefunkční vztahy, nedostatečné bytové podmínky, které vedly k pobytu v azylovém domě.**

Z uvedeného je patrné, že situace mužů nemohla skončit jinak než ztrátou bydlení, finančních zdrojů a nepříznivou životní situací. Díky systému sociální péče a pomoci azylových domů tito muži neskončili na ulici a děti v péči dětských domovů, které sice poskytují kvalitní péči o děti, avšak chybí zde rodinné prostředí a láska rodičů, což je nenahraditelné.

5.2.4 Azylový dům

Pan Jaroslav si svou nepříznivou situaci způsobil nezřízeným životem plným alkoholu. Vystřídal několik azylových domů a sám uvádí, že byl s životem v azylových domech velmi

spokojený. Navazoval zde přátelské vztahy s ubytovanými ženami, měl v azylových domech vybudovanou určitou autoritu, byl oblíbený díky svému kuchařskému umu a ochotě pohlídat děti ostatním ženám. S ohledem na alkoholismus pana Jaroslava, kdy ho lékaři mnohokrát varovali, že pokud nepřestane konzumovat alkohol, stav jeho jater se ještě více zhorší, on však tyto rady lékařů nebral do úvahy, je možno predikovat zhoršení zdravotní stavu pana Jaroslava, což nepříznivě ovlivní jeho schopnost řešit svou situaci. Pan Jaroslav žil pět x v azylových domech a jen díky přidělení městského bytu mohl azylové domy opustit. Pokud by mu tento byt nebyl přidělen, bylo by pravděpodobné, že by v azylových domech žil doposud.

Pan Pravoslav a pan Vítěslav, kteří si svou situaci nezpůsobili přímo sami, ale přispěli k ní svou nedbalostí a laxností, byli v azylovém domě ubytováni pouze 1x, přičemž pan Pravoslav pouze po dobu 6 měsíců, než si našel zaměstnání a byl mu přiznán městský byt. Od té doby žije pan Pravoslav řádným životem, pečuje o své syny a je plnohodnotným členem společnosti.

Pan Vítěslav je sice v azylovém domě poprvé, avšak v současné době se stále nachází v azylovém domě a je jen malá pravděpodobnost, že po ukončení roční lhůty opustí život v azylovém domě a postaví se na vlastní nohy. S ohledem na zdravotní stav jeho partnerky Zuzany a nedostatek finančních zdrojů spojených s nesouladem pracovní doby a péčí o malou dceru, je spíše pravděpodobné, že pan Vítěslav bude hledat ubytování v jiném azylovém domě na území města Brna.

Pan Stanislav je v současné době ubytován v azylovém domě ve Vsetíně a to podruhé. Poprvé zde žil po velmi krátkou dobu, než navázal známost se starší ženou, která ho dle jeho slov zachránila a umožnila mu i jeho synovi se k ní nastěhovat. Poté, co však zjistila jeho nevěru, musel pan Stanislav využít se svým synem služby azylového domu podruhé. Tam pobývá do současnosti. S ohledem na jeho zdravotní stav je možno usoudit, že po ukončení ročního pobytu v azylovém domě vyhledá pomoc jiného azylového domu.

Z následující tabulky 5 je patrné, že pan Jaroslav pobýval v pěti různých azylových domech. Pan Vítěslav byl v azylovém domě ubytován jednou, stejně jako pan Pravoslav. Pan Stanislav byl v totožném azylovém domě ubytován 2x.

Tabulka 5 Život v azylovém domě (vlastní zpracování)

Informant	Počet ubytování v azylových domech
Jaroslav	5

Vítěslav	1
Pravoslav	1
Stanislav	2

Společným znakem je **pobyt v azylovém domě, sociální dávky**.

Bohužel je patrné, že pouze pan Pravoslav byl schopen po velmi krátké době opustit azylový dům a být po všech stránkách naprosto soběstačný. Jen u něj je možno nalézt pozitivní vývoj a progres, který poukazuje na jeho odhodlání, sílu a vytrvalost. Tyto vlastnosti u ostatních tří mužů nalezeny nebyly. Pan Jaroslav sice azylový dům opustil, ale pevná vůle a schopnost samostatně řešit své problémy mu bohužel chybí, což je možno vyčíst z jeho alkoholismu.

5.2.5 Současná situace

Současná situace, ve které se muži nyní nachází, je následující. Dva z mužů – Jaroslav a Pravoslav nyní žijí v městském bytě. Pan Jaroslav nepracuje, čeká na schválení invalidního důchodu. Jeho schopnost řešit problémy je negativně ovlivněna častou konzumací alkoholu. Vzhledem k velmi omezeným finančním příjmům a závislosti na sociálních dávkách se kvalita života pana Jaroslava a jeho syna pravděpodobně nezlepší. Pan Pravoslav již dlouhodobě žije stabilním životem, kdy sice žije v městském bytě, avšak pracuje, pečuje o své děti, ty chodí řádně do školy a rodina nevykazuje žádné problémy. Je možno predikovat dlouhodobé setrvání v tomto stavu.

Pan Vítěslav, který má život negativně ovlivněn nemocí jeho partnerky Zuzany má jen velmi malou perspektivu do budoucna a nízkou pravděpodobnost, že se jeho situace zlepší. Spíše po ukončení ročního pobytu vyhledá nový azylový dům. Podobná je predikce i u pana Stanislava.

Společným znakem je **samoživitelství**

V příbězích mužů je možno nalézt velké množství totožných znaků, kdy se určité situace opakují a lze z nich vyčíst, že daná situace skončí negativně, pokud daná osoba výrazně nezmění svůj styl života.

5.3 Kategoriálně – formální modus

Příběhy informantů byly vyhodnoceny i z hlediska žánrů.

Pan Jaroslav svůj příběh vyprávěl jako tragédii bez jakýchkoliv náznaků optimismu do budoucna. Z jeho vyprávění jsou jasné znaky naivity v určitých zlomových situacích, z nichž je čtenář schopen vydedukovat, jakým způsobem (negativním) celá situace skončí.

Pan Vítěslav svůj příběh interpretoval jako tragédii, protože se do dané situace dostal vlastní naivitou, nevědomostí a především smůlou, kdy navázal vztah s ženou se zdravotními problémy, které byly jednou z hlavních příčin stávající situace, do které se pan Vítěslav dostal. Je smutné, že pokud by se neseznámil se Zuzanou a nezamiloval se do ní, velmi pravděpodobně by se nyní nenacházel v azylovém domě v situaci, ve které nyní je.

Pan Pravoslav svůj příběh považuje za běžnou životní situaci, za příběh, který není ničím zajímavý, kromě velmi krátkého období, kdy žil v azylovém domě. Těhotenství v období dospívání je sice nežádoucí, ale v minulosti k němu docházelo a také docházet jistě dále bude i přes velkou osvětu a dostupnost antikoncepčních prostředků. Některými náznaky se pan Pravoslav přiblížil romanci, která skončila špatně, protože manželka nezvládla svou roli matky ani manželky, pan Pravoslav zde hraje ve svých očích roli hrdiny, který se sám zvládl postarat o chlapce, vyřešit tíživou životní situaci a postavit se na vlastní nohy.

Pan Stanislav svůj příběh podal jako tragikomedii, kdy některé situace jsou poněkud komické a nezávislý čtenář se pozastavuje nad tím, jak mohlo skutečně k takovým okamžikům dojít a jiné situace jsou tragické, např. když pan Stanislav měl zdravotní potíže a jeho žena ho v důsledku těchto potíží opustila.

6 SHRNUÍ VÝZKUMU

S ohledem na výše provedenou analýzu životních příběhů otců – klientů azylových domů pro matky s dětmi v tísní, je nyní možno shrnout a zhodnotit zjištěné údaje. Toto shrnutí bude provedeno analýzou klíčových informací a nalezených zlomových okamžiků.

Je patrné, že nenaplněné funkce rodiny z dětství se propojují s obdobím dospívání a s tím, že muži v dospělosti – kdy jsou oni sami otci, nenaplní funkce rodiny. Je patrné, že ve všech případech se vyskytuje nefunkční orientační rodina mužů, která jim nedala dostatečný emocionální základ pro další život. Stejně tak všem mužům chybí základ pro finanční gramotnost. Ten je spojen s tím, že motivace ke vzdělávání je u všech mužů velmi nízká, dokončili středoškolské vzdělání s problémy a neměli zájem dále pracovat na tom, aby si zvyšovali kvalifikaci nebo se učili v zájmu celoživotního vzdělávání a růstu osobnosti. V důsledku nefunkční rodiny se začalo vyskytovat u všech mužů rizikové chování, které bylo v různých formách – konzumace alkoholu, neschopnost dostát finančním závazkům a správně finančně hospodařit, předčasné početí dítěte, problémové chování v dospívání. Především u pana Stanislava bylo toto chování rodiči podporováno tím, že nebyl žádným způsobem trestán, ale naopak jeho otec všechny problémy řešil za něj. V důsledku toho se přirozeně vyskytlo selhávání odpovědnosti, kdy jednotliví muži nebyli schopni adekvátně řešit tíživé životní situace a spíše se chovali naivně, bez snahy své problémy aktivně řešit. K tomu je nezbytné úsilí, píle a nepohodlí, které byli pro tyto muže nereálné. Pouze pan Pravoslav se ve velmi krátkém období dokázal vlastní prací dostat z azylového domu a postavit se na vlastní nohy.

6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

Nyní je možné také zodpovědět na výzkumné otázky, které byly stanoveny před realizací narativních rozhovorů s danými muži.

Byly stanoveny tři dílčí výzkumné otázky, na které je možno nyní odpovědět a shrnout výsledky výzkumu.

VO1 Jaké důležité momenty prožili na své životní cestě?

Důležité momenty na životní cestě jsou přirozeně propojeny vždy s láskou, která byla na počátku nezištná, muži věřili, že našli ženu svého života, se kterou si založí rodinu a prožijí s ní spokojený život. Avšak v důsledku nevěř ze stran mužů i žen došlo k rozvodu. Život

v manželství byl obvykle spojen také s finanční ngramotností a neschopností řádně hradit své závazky a generovat taktéž úspory pro případ nečekaných situací. Ve spojení i se zdravotními problémy vedly tyto klíčové momenty na životní cestě mužů do azylového domu.

Pan Jaroslav sám (bez jakéhokoliv pobízení) za zlomový označil pouze jeden okamžik ze svého života, a to rozvod s první ženou Hanou, kdy uvedl, že rozvodem zničila všechny jeho sny a představy o životě, rozvod ho tedy velmi poznamenal a zasáhl, sám přiznává také psychické potíže. Druhým zlomovým okamžikem, který sice pan Jaroslav nevidí, avšak je naprosto zjevný, je okamžik, kde ho jeho druhá žena Lenka přemluvila k tomu, aby žil její život – prodal dům po rodičích a peníze utratil za zbytečnosti, odešel ze své práce, holdoval alkoholu, žil nezřízeným životním stylem, kdy nemyslel na budoucnost. Právě život s Lenkou ho připravil o veškeré finance a jistoty v životě, a to ho poznamenalo na mnoho let dopředu.

Přestože je patrné, že pan Vítěslav se ve svém životě potýkal s problémy, velké množství těchto problémů si nezpůsobil sám – jeho Romská národnost předurčovala, že ho mnozí lidé odsuzovali a diskriminovali; adopce a nezáměr biologických rodičů ho museli vnitřně zasáhnout, přestože si to neuvědomuje; sestra ho připravila o velkou část dědictví po adoptivních rodičích. Prvním zlomovým okamžikem byl rozvod s první ženou Danou a odloučení od dcery Petry, na ty pan Vítěslav stále vzpomíná a rozvodu lituje. Důvodem rozvodu byla nevěra. Bartoníčková (2017, s. 61) potvrzuje, že v posledních letech je nevěra běžnou záležitostí, protože morální hodnoty se posunují a jsou na jiné úrovni, než tomu bylo v minulosti. Nevěra je pak hlavní příčinou rozvodu. To platí naprosto přesně v případě pana Vítěslava, který posléze své nevěry velmi litoval, avšak tato lítost přišla pozdě. Je pravděpodobné, že pokud by se nevěry vůči první manželce Daně nedopustil a byl vzorným manželem, mohl se vyhnout životu, který následoval a který vedl k jeho pobytu v azylovém domě, který trvá doposud. Za druhý zlomový okamžik, který pana Vítěslava dovedl do azylového domu, je možno považovat propuknutí nemoci jeho partnerky Zuzany. Přestože pan Vítěslav při navazování vztahu věděl, že Zuzana má zdravotní potíže, nemohl očekávat, že se její zdravotní stav natolik zhorší, že nebude schopna postarat se o dítě, domácnost a ani sama o sebe. Právě tento druhý zlomový okamžik ho dovedl do azylového domu, kde žije doposud.

Klíčové informace a zlomové okamžiky ze života pana Pravoslava jsou podobně jako život pana Vítěslava. Jde spíše o jeho nedbalost a smůlu, která provázela jeho život. Sám uvádí, že na život s biologickými rodiči – alkoholiky, si příliš nevzpomíná, pamatuje si na život v dětském domově, kde však byl spokojený. Prvním zlomovým okamžikem byla jeho láska ke Stele a mladická naivita, kdy nepoužívali antikoncepci ho přivedly do situace, ve které se ocitl. Následným zlomem byl rozvod se Stelou, která mu předala chlapce velmi nevybíravým a sprostým způsobem. Život Stely byl mateřstvím zasažen příliš brzy, ona sama nezvládla život dospělého, kterému byla vystavena v pouhých šestnácti letech. Život v azylovém domě byl pro pana Pravoslava přechodnou záležitostí.

Prvním zlomovým okamžikem u pana Stanislava byla smrt jeho matky, která zemřela, když studoval střední odborné učiliště. Jeho otec v důsledku její smrti Stanislavovi ještě více promíjel jeho excesy a nevhodné chování. Přestože si to pan Stanislav plně neuvědomuje, to, že za něj otec vyřešil autonehodu, kterou způsobil, v něm vyvolalo pocit, že sám nemusí řešit své problémy, být trpělivý a vytrvalý, nemusí přijímat zodpovědnost za činy, kterých se dopustí. Toto chování otce v něm zaklíčilo jeho budoucí chování a odmítání přijímat důsledky svých činů a aktivně je řešit. Druhým zlomovým okamžikem je možno označit jeho infarkt, který způsobil nejen další zdravotní potíže, ale byl také prvopočátkem ukončení jeho podnikatelských aktivit a vzniku dluhů, v jejichž důsledku musel pan Stanislav prodat byt a přišel o veškeré finanční zdroje. Finanční potíže, jakožto jeden z typů dysfunkční rodiny uvádí Vališová a Kovaříková (2021, s. 267, 268). Dostatek finančních zdrojů pro uspokojování základních i nadstandardních potřeb je důležitý pro životní spokojenost. Třetí zlomový okamžik přišel tehdy, kdy mu manželka oznámila těhotenství vytouženého dítěte a současně to, že on pro ni už není partnerem pro život, protože je neperspektivní a po infarktu se s ním nudí. Tyto zlomové okamžiky pan Stanislav nezvládl, a přestože před lety byl velmi perspektivním podnikatelem, který měl vlastní krásný dům, benzínovou pumpu, manželku a krásný život, je v současné době zlomeným člověkem se zdravotními problémy, který žije v azylovém domě a pravděpodobně v něm bude žít i nadále. Při snaze řešit svůj život ho drží pouze jeho syn, který trpí epilepsií a poruchami učení, mají spolu však krásný a vřelý vztah. Pan Stanislav by nesnesl představu, že o syna přijde a ten by žil u rodičů jeho bývalé manželky. Nebýt jeho syna, pan Stanislav by pravděpodobně skončil na ulici mezi bezdomovci.

VO2 Jaké osoby je ovlivnily a sehrály důležitou roli v jejich životě?

Prvotně lze hovořit o roli vychovatelů, ať už jimi byla biologická nebo adoptivní rodina či personál dětského domova, v němž někteří z oslovených mužů vyrůstali. Právě vzory a hodnoty v rodině tvoří budoucnost dítěte. Každý domov má podle Mirase a Bañarese (2014, s. 116–118) nastavené určité hodnoty a principy chování, které jsou mu vlastní, a tak vzniká specifická rodina. V ní mohou být preferovány hodnoty jako úcta, věrnost, něha, odpuštění, ale také úplně odlišné hodnoty. To potvrzuje, že role vychovatelů je klíčová.

Druhé klíčové role zastaly ženy v životě daných mužů. Ať už se jednalo o krátkodobé vztahy, které skončily tak rychle, jak začaly, nebo o vztahy dlouhodobé. Jejich ukončení muže silně zasáhlo, vzalo jim sny a představy o budoucím životě, o funkční rodině. Vliv těchto žen a zlomené srdce byl natolik markantní, že vedl k neutěšené sociální a životní situaci.

V03 S jakými obtížnými životními situacemi se potýkali?

Všichni oslovení samoživitelé se potýkají především s finančními problémy. Je všeobecně známé, že samoživitelé nemají dostatek finančních zdrojů, protože stanovené alimenty (pokud je vůbec dostávají) jsou nízké a z jednoho platu je nutno hradit veškeré náklady na bydlení, stravu, hygienu, oblečení, potřeby do školy či školky apod. Proto většina samoživitelů finančně žije velmi skromně, mají pečlivě stanovený měsíční rozpočet a nezbyvají jim peníze navíc, které mohou vydat za zbytečné věci (dovolená, výlety, dárky k Vánocům apod.). Tyto finanční potíže jsou důsledkem druhého klíčového problému, a to nesouladu pracovního a rodinného života, kdy provozní doba institucí pečujících o děti a pracovní doba je v nesouladu. Samoživitel pak není schopen děti předat ráno ve školce (škole) a posléze je vyzvednout, aby byl schopen dodržet pracovní dobu. Poloviční úvazek zaměstnavatelé neposkytují příliš často a pokud ano, pak je finančně ohodnocen tak špatně, že samoživitel není schopen hradit své finanční závazky. Třetím problémem jsou zdravotní problémy, které snižují schopnost uplatnit se na trhu práce a vydělávat dostatek finančních zdrojů, které pokryjí náklady na nezbytné životní potřeby.

Hlavní výzkumná otázka zněla následujícím způsobem.

HVO Jaká jsou specifika životních příběhů mužů samoživitelů, klientů azylových domů?

Specifika je možno v tomto případě nazvat klíčovými zlomovými okamžiky, které muže dovedly až k životu v azylovém domě. Ty byly nalezeny u všech mužů.

Nalezené shodné znaky u mužů jsou následující: nefunkční rodina, minimální snaha o aktivní rozvoj, vzdělávání a růst vlastní osobnosti, výskyt a tolerance rizikového chování v období dospívání i dospělosti, neúspěšné vztahy se ženami, trávení volného času bez smyslu a jakéhokoliv cíle, selhání odpovědnosti, nízká úroveň finanční gramotnosti. Do budoucna je možno uvést, že Pravoslav a Stanislav mají pozitivní vyhlídky, zatímco u pana Jaroslava jsou tyto vyhlídky v podstatě nulové, u pana Vítěslava je poloviční pravděpodobnost na pozitivní vývoj.

6.2 Návrhy a doporučení

Z výše uvedených výsledků teoretického i praktického bádání je možno formulovat všeobecné návrhy pro sociálně pedagogickou praxi.

Primární prevence

S ohledem na nalezené hlavní společné znaky, které vedly k neutěšené životní situaci, do které se všichni informanti dostali, je možno doporučit, aby byla výrazně **podporována rodina a její fungování a to za pomoci různých nástrojů, které moderní a vyspělé státy mají**. Jako hlavní společný znak v období dětství byla nalezena nefunkční orientační rodina. Tu Čevela (2015, s. 38) charakterizuje jako výchozí rodinu, do které se člověk narodil a která v dětství a dospívání utvořila jeho základní hodnotový žebříček a z něj člověk sám čerpá východiska při výchově vlastních dětí. V případě této práce je patrné, že **důsledky nefunkční rodiny z dětství skutečně v dospělosti vytvořily opět nefunkční rodinu**, kdy informanti nefungují jako rodina, která plní své funkce. Proto je nezbytné, aby stát dbal na podporu rodiny a naplnění jejích funkcí. Je třeba dbát na to, aby rodina byla dostatečně podporována finančně, tedy aby sociální systém skutečně poskytoval adekvátní pomoc, která rodinám skutečně pomůže a tak se eliminují možné krizové životní situace, které mohou vést k rozpadu rodiny. Děti, které v nefunkční rodině žijí, se musí vypořádat s psychickými důsledky, které na ně působí. Obvykle nemají nikoho, komu by se mohli svěřit a s kým by své problémy řešily.

Jak již bylo nastíněno, druhým hlavním společným znakem v období dospívání jsou právě náznaky rizikového chování a také nízká úroveň vzdělání. Náznaky rizikového chování, které jsou dlouhodobě ignorovány, v dalším období vedou k rozvoji tohoto chování, které může být vyhroceno i výtržnictvím, alkoholismem, násilím apod. Je vhodné realizovat preventivní programy, které budou s dospívající mládeží pracovat tak, aby byli mladí lidé motivováni ke vzdělávání, zdravému životnímu stylu a respektu k zákonům a předpisům.

Aby si vážili rodinných hodnot a do budoucna se z nich stali rodiče, kteří budou o své děti řádně pečovat a předávat jim správné vzory. Jde o **různé besedy (policistů, psychologů, sociálních pracovníků) na školách**, kteří budou s dospívajícími pracovat, vysvětlovat jim možné důsledky rizikového chování a rozvíjet v nich potenciál. Miras a Bañares (2014, s. 116 – 118) jsou toho názoru, že hodnoty a principy chování každé dítě a dospívajících přebírají z domova. Pokud však tento vzor nemají ve své orientační rodině, je nezbytné, aby ho vytvořila jiná sekundární skupina osob, tou může být právě škola.

Sekundární prevence

Fungování rodin by měl podporovat **sociální pedagog, který by měl být k dispozici v rámci různorodých státních i neziskových institucí**. Ten by nabízel pomoc osobám, které se ocitly v nepříznivé situaci. Sociální pedagog zaměřený konkrétně na otce-samoživitele s dětmi by měl být i v azylových domech a mohl by s ním spolupracovat také sociální úřad. Klíma (2016, s. 27, 28) potvrzuje, že sociální pedagog (speciální pedagog, sociální pracovník, psycholog apod.) je schopen adekvátně analyzovat stav rodiny a definovat poruchy a nefunkčnosti. Díky tomu je možno tyto nefunkčnosti eliminovat a poruchy zcela odstranit tak, aby nedošlo k rozpadu rodiny a vzniku rodiny jednoho rodiče a dítěte, čímž trpí všichni zúčastnění.

S ohledem na fakt, že za období dospělosti byly nalezeny dva hlavní společné znaky a to **finanční negramotnost a nefunkční vztahy**, je třeba snažit se tyto znaky eliminovat již předtím, než dojde k jejich negativním důsledkům. Finanční gramotnost je zásadním problémem, která je nezbytná pro efektivní fungování rodiny a její bezproblémovou budoucnost. Pokud rodina nebude plnit své ekonomické funkce, pak přirozeně nemůže fungovat. **Je třeba, aby se finanční gramotnost začala vyučovat již na prvním stupni základní školy a byla součástí výuky až do ukončení středoškolského vzdělání.** Náročnost výuky finanční gramotnosti musí být odstupňována s ohledem na věk dětí a dospívajících. Bez dostatečné úrovně finanční gramotnosti není člověk schopen dostát svým závazkům a žít řádným způsobem. V případě, že člověk není schopen platit náklady na bydlení a základní životní potřeby, pak to logicky musí mít následky pro celou rodinu. Nedostatek financí pak vede také k nemožnosti plnit sociální funkce rodiny. Vede k sociálnímu vyloučení, izolaci a nemožnosti být plnohodnotným členem společnosti. Právě finanční problémy jsou podle Kunhartové (2017, s. 20) jedním z hlavních důvodů rozpadu rodiny.

Terciární prevence

Nefungující vztahy a neplnění funkcí rodiny mohou v některých případech vést ke vzniku samoživitelství. To je přirozeně finančně náročné, protože jedna osoba musí uhradit veškeré náklady na bydlení a základní životní potřeby. V případě, že musí navíc pečovat o dítě nebo děti, náklady výrazně rostou a uhradit je takovým způsobem, aby navíc vedly k sociálnímu začlenění, je častokrát nemožné. Ztráta bydlení a rozpad vztahu vede přirozeně také k duševním problémům, které nepříznivou situaci jen prohlubují. Požádat o pomoc azylový dům, který poskytne ubytování a také adekvátní poradenství, je proto často dalším krokem samoživitelů, kteří sami vyrůstali v nefunkční orientační rodině, v době dospívání se u nich vyskytovaly náznaky rizikového chování a jsou finančně negramotní. Azylové domy mají sice již dlouholetou historii, primárně se však až do nedávné minulosti zaměřovaly pouze na ženy – samoživitelky s dítětem či více dětmi. Muži s dětmi nemohli využívat služeb azylových domů, byli odkazováni na jiná zařízení sociální pomoci, ta však často zase nebyla schopna přijmout děti. Ti se tak dostali do situace, kdy neměli kam jít a hrozilo umístění dítěte do ústavní výchovy, dokud se finanční a bytová situace otce nezlepší. Některé azylové domy již nyní pro muže poskytují celý sortiment svých služeb, mnoho z nich však muže stále nepřijímá. Cajthamlová (2017, s. 296) sice uvádí, že situace muže – samoživitele, který žádá o pomoc azylový dům, jsou sice méně časté, avšak nejsou výjimečné a je třeba, aby na ně byl systém připravený a byl schopen jim pomoci. **Je proto nezbytné, aby azylové domy přijímaly muže, aby byly ochotné přijmout i více mužů s dětmi, popř. aby byly ve velkých městech ČR zřizovány azylové domy zacílené přímo na muže samoživitele s dětmi.**

Poté, co muž v azylovém domě překoná krizové období, měl by být nastaven systém pomoci s ohledem na bytovou situaci. Jak uvádí Sládková (2021, s. 58), stát sice poskytuje příspěvek na bydlení těm, kteří jsou v tíživé finanční situaci a nejsou schopni sami uhradit náklady na bydlení, avšak bydlení je pro samoživitele často finančně i územně nedostupné. **Proto by měla mít města dostatek městských bytů, které budou pronajímány právě samoživitelům, kteří opouští azylový dům a chtějí se osamostatnit a nejsou z jakéhokoliv důvodu schopni nalézt si nájemní bydlení.** Tyto městské byty mohou být opět určitou pomocí po azylovém domě, než se samoživitel s dítětem bude schopen osamostatnit natolik, že si sežene vlastní bydlení. Právě absence vlastního bydlení nebo i pronajatého bydlení je totiž přímo propojena s výše uvedenými znaky, jako je finanční negramotnost, nefunkční vztahy, rizikové chování. Je patrné, že jednotlivé faktory jsou

propojené a je třeba se k tomuto problému stavět uceleně a komplexně – začít v období dětství, pokračovat důslednou osvětou a **preventivními programy, výukou finanční gramotnosti a končit systémem azylových domů pro různorodé skupiny žadatelů a širokou možností městského bydlení pro samoživitele s dětmi.**

Nezbytná je taktéž pomoc ze strany úřadu práce, který by měl těmto skupinám nezaměstnaných osob věnovat zvýšenou pozornost a zaměřit se na ně. **Aktivní pomoc s vyhledáváním práce, kurzy zaměřené na vypracování životopisu, motivačního dopisu či chování se na výběrovém rozhovoru** by mohly velmi napomoci s nalezením práce a zajištění dostatečného finančního příjmu. Ten napomůže k nalezení vhodného bydlení a osamostatnění se.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala problematikou životních příběhů otců – samoživitelů z azylových domů pro matky s dětmi. Každý člověk se může dostat do životní situace, kdy potřebuje pomoc druhých, než dokáže být soběstačným a samostatným členem společnosti. Pokud člověk nemá žádnou rodinu nebo přátele, kteří by mu pomohli, pak mu nezbyvá jiná možnost než požádat o pomoc systém sociální péče, který mu zajistí ubytování a ukáže mu, jakou cestou se má dál ubírat, aby svou situaci vyřešil. Jednou z institucí, které poskytují pomoc, jsou azylové domy, které jsou zacíleny na skupinu rodičů s dětmi, kteří se ocitli v nouzi a nemají kde žít. Většina těchto azylových domů poskytuje své služby pouze ženám, avšak v posledních letech nabízí také pomoc mužům s dětmi, kteří se ocitli v nouzi.

Teoretická část této práce se zabývala definicí základních souvisejících pojmů. Prvním z těchto pojmů je rodina, která je primární skupinou, jež působí na všechny členy rodiny a vytváří vzorce chování u dětských členů rodiny. Avšak specifické životní situace mohou vést k tomu, že nejsou naplněny funkce rodiny a z úplné rodiny se stává rodina neúplná, tedy rodina s jedním rodičem a dítětem (více dětmi). Právě na občany v tíživé sociální situaci se zaměřuje sociální politika, která poskytuje sociální pomoc s ohledem na konkrétní životní situaci, ve které se člověk ocitnul. Existují speciální dávky státní sociální podpory a služby, které jsou zacíleny právě na rodiny. Klíčovou pomoc poskytují právě azylové domy, které poskytují ubytování, poradenství a pomoc na dobu až jednoho roku všem rodičům s dětmi, kteří jsou v nepříznivé životní situaci. Tyto azylové domy dříve poskytovaly pomoc pouze ženám s dětmi, avšak tlak společnosti a změny v ní způsobily nové zacílení a to i na muže – samoživitele s dětmi.

Praktická část této práce byla zaměřena na realizaci výzkumného šetření, kdy byly za pomoci holisticko-obsahového, kategoriálně-obsahového a kategoriálně-formálního modu podrobně analyzovány životní příběhy informantů – mužů samoživitelů s dítětem (dětmi), kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci. Byla stanovena témata: dětství, dospívání, dospělost a přirozeně také život v azylovém domě a současná situace, kde byly vyhledávány společné znaky, které měly za cíl stanovit primární příčinu situace, do které se informanti v dospělosti dostali a která vedla k jejich pobytu v azylovém domě. V období dětství byla hlavním společným znakem nefunkční orientační rodina, v dospívání to byly náznaky rizikového chování a nízká úroveň vzdělání, v dospělosti finanční negramotnost a nefunkční vztahy. To v důsledku vedlo k samoživitelství, závislosti na sociálních dávkách a pobytu v azylovém domě, který byl u některých respondentů opakovaný.

Cílem práce bylo pomocí narativních rozhovorů porozumět podstatnému a získat představu o příčinách, životních momentech a zvláštích v životních příbězích mužů samoživitelů od dětství, až po výhled do budoucnosti. Je patrné, že se životní příběhy mužů samoživitelů v některých znacích výrazně podobají a v určitém okamžiku je možno predikovat nepříznivý vývoj. Do budoucna je vhodné, aby azylové domy poskytovaly mužům – samoživitelům s dětmi stejný standard služeb, jako ženám a pro muže nebylo náročné nalézt azylový dům, který je bude ochoten ubytovat. Také je třeba zavést lepší osvětu široké veřejnosti a realizovat preventivní programy, které eliminují prudký nárůst počtu samoživitelů a budou podporovat tradiční rodinné hodnoty.

Tato práce je uceleným průnikem do oblasti života mužů v azylových domech. Některé z životních příběhů vykazují velmi podobné znaky a zlomové okamžiky, na jiných je patrné, že do osudu mužů zasáhla smůla a zdravotní potíže. Je pravděpodobné, že tato oblast bude předmětem dalšího zkoumání a její význam bude nabývat na rozměru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 1. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2015. 240 s. ISBN 978-80-247-9898-1.
- [2] ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. 329 s. ISBN 978-80-247-5148-1.
- [3] BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Občanský a společenskovední základ*. Praha: Albatros Media, 2017. 272 s. ISBN 978-80-266-0219-4.
- [4] BERNOLDOVÁ, Jana a kol. *Ženy s mentálním postižením v roli matek*. Praha: Karolinum Press, 2019. 118 s. ISBN 978-80-246-4329-8.
- [5] BUŽGOVÁ, Radka. *Paliativní péče ve zdravotnických zařízeních: potřeby, hodnocení, kvalita života*. Praha: Grada Publishing, 2015. 168 s. ISBN 978-80-247-5402-4.
- [6] CAJTHAMLOVÁ, Kateřina. *Abeceda moderního rodiče*. Praha: Albatros Media, 2017. 480 s. ISBN 978-80-742-9933-9.
- [7] ČELEDVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Karolinum Press, 2019. 254 s. ISBN 978-80-246-4410-3.
- [8] ČERMÁK, Ivo; ŘIHÁČEK, Tomáš a Roman HYTYCH. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.
- [9] ČEVELA, Rostislav a kol. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Karolinum Press, 2015. 160 s. ISBN 978-80-246-2938-4.
- [10] GLUMBÍKOVÁ, Kateřina. *Reflexivita v sociální práci s rodinami*. Praha: Grada Publishing, 2020. 176 s. ISBN 978-80-271-4011-4.
- [11] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- [12] Charita Zlín [online]. Zlín, 2022 [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <https://www.zlin.charita.cz/adresar/?s=azylove-ubytovani-pro-dospete-s-detmi>.
- [13] KLEVETOVÁ, Dana. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017. 224 s. ISBN 978-80-271-9568-8.

- [14] KLÍMA, Jiří a kol. *Pediatric pro nelékařské zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2016. 328 s. ISBN 978-80-271-9365-3.
- [15] KRŮTOVÁ, Kateřina. *Rodina jako tým*. Praha: Albatros Media, 2021. 264 s. ISBN 978-80-726-1588-9.
- [16] KUČEROVÁ, Helena. *Organizace znalostí: klíčová témata*. Praha: Karolinum Press, 2017. 270 s. ISBN 978-80-246-3587-3.
- [17] KUNHARTOVÁ, Monika a kol. *Náročné otcovství: být otcem dítěte s postižením*. Praha: Karolinum Press, 2017. 220 s. ISBN 978-80-246-3600-9.
- [18] LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: život v 19. století*. Praha: Karolinum Press, 2017. 472 s. ISBN 978-80-246-3510-1.
- [19] MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2020. 304 s. ISBN 978-80-271-2030-7.
- [20] *Mapa azylových domů*. Azylaky [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://azylaky.cz>.
- [21] MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.
- [22] MIRAS, Jorge a Juan Ignacio BAÑARES. *Manželství a rodina*. Praha: Axis – spolek pro dobrou literaturu, 2014. 268 s. ISBN 978-80-9038-649-5.
- [23] *Nepojistné sociální dávky*. Úřad práce ČR [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nepojistne-socialni-davky-letaky>.
- [24] NIELSEN SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada Publishing, 2014. 152 s. ISBN 978-80-247-9308-5.
- [25] NOVOTNÁ, Kateřina a Iva KYSELÁ. *Moje děti, tvoje děti, naše šťastná rodina*. Praha: Grada Publishing, 2019. 200 s. ISBN 978-80-247-2891-9.
- [26] ONDRUŠOVÁ, Jiřina a Beáta KRAHULCOVÁ. *Gerontologie pro sociální práci*. Praha: Karolinum Press, 2020. 370 s. ISBN 978-80-246-4383-0.
- [27] PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Data o dětech: sociálně-právní ochrana dětí v České republice v datech*. Praha: Grada Publishing, 2022. 472 s. ISBN 978-80-271-1338-5.

- [28] PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-807387-100-0.
- [29] SLÁDKOVÁ, P. *Sociální a pracovní rehabilitace*. Praha: Karolinum Press, 2021. 102 s. ISBN 978-80-246-4986-3.
- [30] ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada Publishing, 2021. 456 s. ISBN 978-80-271-4310-8.
- [31] ŠUBRT, Jiří a kol. *Soudobá sociologie VI: oblasti a specializace*. Praha: Karolinum Press, 2014. 402 s. ISBN 978-80-246-2558-4.
- [32] TOMEŠ, Igor. *Povinná sociální solidarita*. Praha: Karolinum Press, 2019. 226 s. ISBN 978-80-246-3835-5.
- [33] TSABARYOVÁ, Shefali. *Otevřená rodina*. Praha: Albatros media, 2018. 304 s. ISBN 978-80-265-0755-0.
- [34] VÁGNEROVÁ, Marie a kol. *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy*. Praha: Karolinum Press, 2018. 304 s. ISBN 978-80-246-4054-9.
- [35] VALÍŠOVÁ, Alena a Miroslava KOVAŘÍKOVÁ. *Obecná didaktika: a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Praha: Grada Publishing, 2021. 312 s. ISBN 978-80-271-3249-2.
- [36] VYBÍHAL, Václav a kol. *Mzdové účetnictví 2021: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 2021. 480 s. ISBN 978-80-271-4216-3.
- [37] Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.
- [38] Zákon č. 402/2001 Sb., o státní sociální podpoře.
- [39] ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: VŠEM, 2020. 170 s. ISBN 978-80-88330-26-4.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	a podobně
Atd.	a tak dále
Např.	například
OSPOD	odbor sociálně právní ochrany dětí

SEZNAM TABULEK

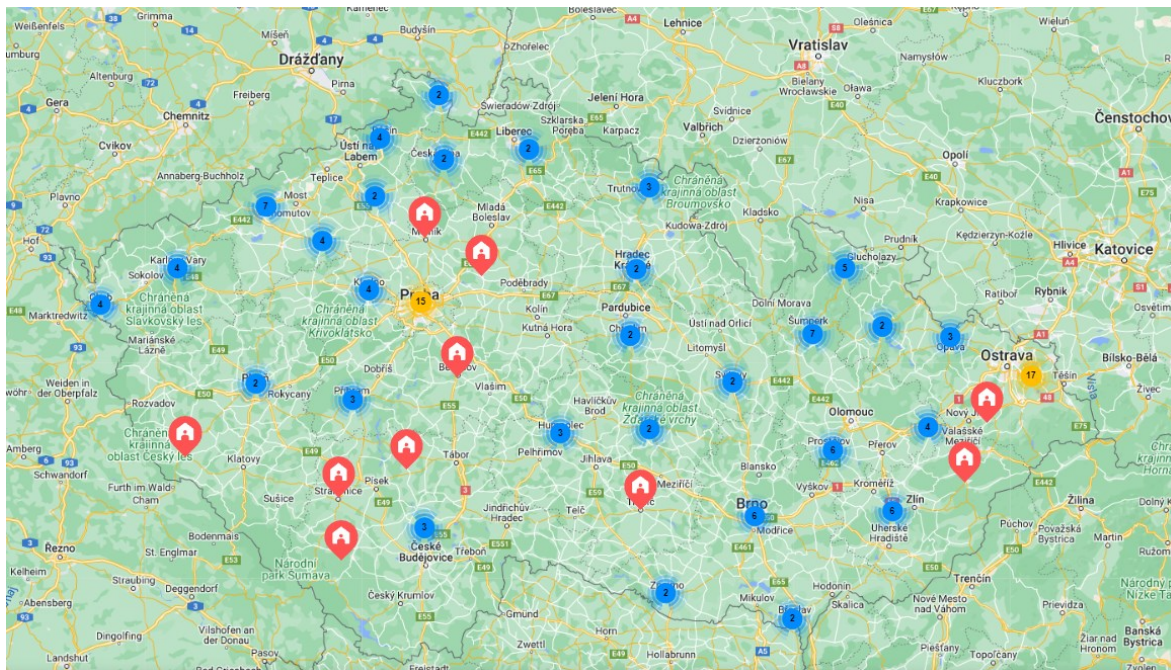
Tabulka 1 Výzkumný vzorek informantů (vlastní zpracování)	38
Tabulka 2 Analýza dětství (vlastní zpracování)	55
Tabulka 3 Analýza dospívání (vlastní zpracování).....	56
Tabulka 4 Analýza dospělosti (vlastní zpracování)	57
Tabulka 5 Život v azylovém domě (vlastní zpracování)	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Mapa azylových domů pro muže v ČR

Příloha P II: Kódování rozhovoru – ukázka

PŘÍLOHA P I: MAPA AZYLOVÝCH DOMŮ PRO MUŽE V ČR

Zdroj: Azylaky, 2022, dostupné z: <https://azylaky.cz>

PŘÍLOHA P II: KÓDOVÁNÍ – UKÁZKA

JAROSLAV

Souhlasím se vším, protože mě to ublížit v žádném případě nemůže. Takže jak jsem se narodil to nevím, jo, jenom vím že, že bylo to, no narodil jsem se ve Zlíně, že. V Tlumačově byli aj dědeček aj babička otec s matí to představovali, takže v Tlumačově tam jsem ovšem byl jenom do no prakticky jsem tam chodil ze začátku jsem tam býval nebyl do kdy já už si to nepamatuju ale pak mám takové ústředky a mám fotky, že jsem chodil tam jsem byl jen o víkendů protože to představovali a bydlel jsem v Otrokovicích na Bačově u babičky u štrekáčce a chodil jsem tam aj do jeslí a chodil aj do školky aj do předškolního jsem tam chodil, do předškolního v Tlumačově. A potom jak jsem šel do předškolní narodila se sestřička Lada (S iromi v hlase i obličej). Jo a od první třídy jsem jezdil na víkendy do Otrokovic k babičce. Noo. A tam jsem jezdil o prázdninách furt, furt, furt takže jsem byl pondělí až čtvrtek, pátek jsem byl, do školy jsem chodil, a do družiny chodil a oni se starali o Ladu a tak dál a tak dál (povzdech) vychovával mě prakticky babička s dědou a to bylo prakticky, když to převedu prakticky, až do pátácti let.

Pak jsem šel na průmyslovku chemickou do Otrokovic Taky jsem býval u babičky (zvýšená hlava důraz). Jenomže nejlepší záliba ryb, každý to na to svaluje, ale není to pravda. Nevyšla mi v prvním ročníku ruština, takže i když jsem byl na opravkách v ruštině tak to byla taková smunda v ruštině jestli můžu říct na ptezkoušení učil jsem se celé dva měsíce jako blázen u ruštináře kdy mi dával takové těžké kdesi cosi A stejně přišel jsem, před ní okno, nevěděl jsem nic a ona jednoduchou otázku, kdybych se toto naučil v pohodě (povzdech) Jak jste se měl o prázdninách? A já jsem tek jedinou větu... Soluce svejajut guljajut ... zu pěť odchod.. Takže mě vyrázili, buď opakovat ročník tak jsem Otec mi sehnal, že to opakovat nebudu mi sehnal tu stolafinu, tak to jsem zvládl bez problémů, celé tři roky, tam jsem měl všechno za dvě, protože za ten první ročník to byli všechny ty tři ročníky v tom učebním oboru. To bylo ve Valmezu.

Pak se naši přesťahovali do Otrokovic, to byly ty levné činžáky, potom že ano No a já jsem šel na vojnu na dva roky tam jsem si odpočinl. Tam jsem zjistil, jaké existuje lidstvo, že jsou hodni a špatni a vic je těch špatných a každý je jen pro sebe už to začnalo tehdy. Potom jak? No sem přišel a začal chodit do stolárny jo no do stolárny na ryby, do stolárny na ryby. Když jsem měl osmnáct, jako jo vlastně to už jsem byl po vojně, no u znůla mě pořádně bavit muzika, tak jsem si koupil kytaru, založili jsme kapetu a začali jsme hrát po zábavách jen tak (povzdech) prolažení, zasmění se) ten' ještě nebylo to legalizovaný ještě, zkoušky jako obyčejně stačil jeden a mohly jsme hrát na zábavě. Tím jsme se bavili a prakticky se